

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Õppekava: Hariduskorraldus

Birgit Pung

LAPSEVANEMATE JA LASTEASUTUSTE TÖÖTAJATE HINNANGUD
LASTEASUTUSE KVALITEEDILE EUROOPA LIIDU VIIIE LIIKMESRIIGI NÄITEL
magistritöö

Juhendaja: assistent ja peaspetsialist Maria Jürimäe

Tartu 2018

Sisukord

Sisukord	2
Sissejuhatus	4
1. Teoreetiline ülevaade	5
1.1. Kvaliteetse alushariduse lähtekohad	5
1.2. Alushariduse kvaliteedi hindamise instrumendid ja tegurid	7
1.3. Kvaliteetset alusharidust enim mõjutavad tegurid varasemate uuringute näitel	12
1.4. Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused	15
2. Metoodika	16
2.1 Valim	16
2.2 Mõõtevahend	18
2.3 Kvantitatiivne andmeanalüüs	20
2.4 Kvalitatiivne andmeanalüüs	21
3. Tulemused	24
3.1. Eri riikide lasteasutuste töötajate hinnangud lasteasutuse kvaliteedi teguritele	24
3.2. Eri riikide lapsevanemate hinnangud lasteasutuse kvaliteedi teguritele	28
3.3. Eri riikide lasteasutuse töötajate ja lapsevanemate hinnangute erinevused lasteasutuse kvaliteedi hindamisel	32
4. Arutelu	36
4.1. Eri riikide lasteasutuse töötajate ja lapsevanemate hinnangud lasteasutuse kvaliteedi teguritele.	37
4.2. Eri riikide lasteasutuse töötajate ja lapsevanemate hinnangute erinevused lasteasutuse kvaliteedi hindamisel.	40
4.3. Töö piirangud	41
4.4. Töö praktiline väärtus	42
Kokkuvõte	42
Summary	44
Tänuõnad	45
Autorsuse kinnitus	45
Kasutatud kirjandus	46
Lisa 1. Ülevaade laste vanuste esinemisest valimis	
Lisa 2. Rahvusvahelise Erasmus+ projekti “Quality – 3C Child (cheerful, courageous, creative child)?” koostööpartnerite poolt välja töötatud ankeet (eesti keelne)	

Lisa 3. Kvalitatiivse andmeanalüüsi kodeerimine

Lisa 4. Kvantitatiivse andmeanalüüsi tulemusi kujutavad tabelid

Lisa 5. Kvalitatiivse andmeanalüüsi tulemusi kujutavad tabelid

Sissejuhatus

Esimeste eluaastate kogemus, mil lapsed omandavad uusi oskusi, teadmisi, hoiakuid ja väärtushinnanguid, on määrava tähtsusega nende edasises elus ning õpingutes (Alushariduse ja lapsehoiu..., 2014; Anders et al., 2012). Alushariduse ja lapsehoiu kvaliteediraamistiku peamistes põhimõtetes (2014) on välja toodud, et Euroopa Liidu liikmesriikides tähtsustatakse alushariduse kvaliteeti, mis mõjutab nii laste akadeemilisi tulemusi (Anders et al., 2012), enesearengut, sotsiaalset võimekust kui ka edasist õpivõimekust ja osalemist elukestvas õppes (Alushariduse ja lapsehoiu..., 2014; Kragh-Müller & Ringsmose, 2015) ning on kasulik ühiskonnale laiemalt (Glenn-Applegate, Justice, & Kaderavek, 2016).

Uuringutulemused on näidanud, et lasteasutuse kvaliteet mõjutab laste edasisi akadeemilisi tulemusi: kvaliteetses lasteaias käinud lastel on paremad matemaatiliste ja keeleliste oskuste testitulemused võrreldes madalama kvaliteediga lasteasutustes käinud lastega (Anders et al., 2012; Glenn-Applegate et al., 2016).

Käesolev magistritöö tugineb 2016. aastal Eesti Alushariduse Juhtide Ühenduse poolt algatatud rahvusvahelise Erasmus+ koostööprojektile "*Quality – 3C Child (cheerful, courageous, creative child)?*" (eesti k Kvaliteet – julge, rõõmus, loov laps?, edaspidi projekt *Quality – 3C Child*). Eelnimetatud projekti koostööpartneriteks on Tartu Ülikool, Eesti Alushariduse Juhtide Ühendus ning Läti, Kreeka, Portugali ja Horvaatia esindajad. Projekti eesmärgiks on välja töötada lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse valdkonna kvaliteedi hindamise kriteeriumid, mis sobiksid just sisehindamiseks ning diskussiooni algatamiseks personali ja vanematega ning mille kasutamine ei eeldaks spetsiaalset ettevalmistust ega nõuaks palju ajaressurssi (*Quality – 3C Child*, s.a.).

Rahvusvahelisel tasandil jagatud kogemused ning teadmised aitavad kaasa uuringus osalenud asutuste ja ka laiemalt osalenud riikide alushariduse kvaliteedi arengule, õpetajate ja vanemate avatud diskussioonile ning ühtsemate arusaamade kujunemisele nii õppeasutustes sees kui riiklikul tasandil. Alushariduse kvaliteet on mõiste, mille tähendust võivad alushariduse osapooled (vanemad, lapsevanemad, kogukond, lasteasutuse töötajad) erinevalt mõista lähtuvalt oma väärtushinnangutest ja uskumustest (Alushariduse ja lapsehoiu..., 2014). Varasemates uuringutes on lasteasutuse kvaliteedi analüüsimisel ja hindamisel kasutatud erinevaid tegureid. Käesolevas magistritöös analüüsitakse alushariduse kvaliteeti kolme suurema tegurina, milleks on sisendi, väljundi ja protsessi kvaliteet. Eelnimetatud tegurite mudel on oma ülesehituse lihtsuse tõttu hõlpsasti mõistetav nii lasteasutuse töötajatele, sh nt õpetaja abidele kui ka spetsiaalse ettevalmistuseta lapsevanematele.

Glenn-Applegate jt (2016) töid välja, et varasemalt on lasteasutuse kvaliteedi osas lapsevanemate arvamus ja tõlgendusi vähem uuritud kui lasteasutuse töötajate omi. Vanemate arvamus alushariduse kvaliteedi osas on ka Eestis kaudselt varem uuritud, Thomas jt (2015) uuringu eesmärgiks oli saada põhjalikku ülevaadet Eesti alushariduse üldisest korraldusest ja regulatsioonidest, ühe uuringu osana puudutati ka lapsevanemate rahulolu lapsehoiukohtade osas. Uuringus keskenduti peamiselt asutuste korralduslikele aspektidele, mitte niivõrd vanemate tõlgendustele ja arvamustele lasteasutuse kvaliteedi osas.

Alushariduse kvaliteedi monitooring on oluline ning sellega tuleks tegeleda pidevalt, suurendades teadmisi ja arusaamu lapsevanemate ning lasteasutuse töötajate vaadete kohta asutuse kvaliteedist (Brodin, Hollerer, Renblad, & Stancheva-Popkostadinova, 2015). Seega on oluline uurimisprobleem, kuidas hindavad Euroopa Liidu viie liikmesriigi lapsevanemad ja lasteasutuse töötajad lasteasutuse kvaliteeti mõjutavaid tegureid ning kas ja mil määral erinevad riigiti uuritavate arvamusel lasteasutuse kvaliteedi hindamisel.

Magistritöö eesmärgiks on välja selgitada ja võrrelda Eesti, Läti, Horvaatia, Kreeka, Portugali lasteasutuste töötajate ning lapsevanemate hinnanguid lasteasutuse kvaliteedi tegurite osas. Magistritöö koosneb teoreetilisest ja empiirilistest osast ning neljast peatükist, esimeses peatükis antakse teoreetiline ülevaade kvaliteetse alushariduse lähtekohtadest, alushariduse kvaliteedi hindamise instrumentidest ja kvaliteeti mõjutavatest teguritest. Teises peatükis kirjeldatakse töö empiirilist osa ning neljandas peatükis esitatakse tulemuste arutelu. Arutelu käigus tuuakse välja lasteasutuste kvaliteedi olulisemad tegurid lasteasutuse töötajate ja lapsevanemate arvamuste põhjal ning võrreldakse saadud tulemusi Erasmus+ projekti valimi omadega. Samuti tuuakse välja töö praktiline väärtus ning kitsaskohad.

1. Teoreetiline ülevaade

Käesolevas peatükis esitatakse ülevaade töö teoreetilisest raamistikust, kirjeldatakse kvaliteetse alushariduse lähtekohti, alushariduse kvaliteedi hindamise instrumente ja tegureid, mis mõjutavad alushariduse kvaliteeti lähtuvalt varasematest uuringutest.

1.1. Kvaliteetse alushariduse lähtekohad

Tänapäeva ühiskond on suunatud kvaliteedi arendamisele ja pakkumisele, sealjuures kvaliteedi olemasolu annab justkui väärtuse pakutavatele toodetele, teenustele jms. Taolisest kvaliteedi hindamisest ei ole eemale jäänud ka alusharidus (Moss & Dahlberg, 2008).

Alushariduse ja lapsehoiu kvaliteediraamistiku peamistes põhimõtetes (2014) rõhutatakse, et õppimine ja hariduse omandamine saab alguse juba sünnist, mistõttu on Euroopa Liidus oluliseks strateegiliseks eesmärgiks alushariduse kvaliteedi, kättesaadavuse ja taskukohasuse jätkusuutlik tagamine. Kvaliteetne alusharidus loob lastele tingimused isiklikuks sh ka sotsiaalsete pädevuste arenguks ning võimaluse edukaks elukestvaks õppeks (Alushariduse ja lapsehoiu..., 2014; Kragh-Müller & Ringsmose, 2015). Samuti on täheldatud, et kvaliteetsed lasteasutused on kasulikud nii õppijatele ehk lastele endile kui ka ühiskonnale laiemalt (Glenn-Applegate, Justice, & Kaderavek, 2016).

Kvaliteedijuhtimine arenes välja majandusvaldkonna juhtimisteooriatest ning tavapäraselt mõistetakse alushariduse kvaliteeti üldistavalt läbi erinevate väikelastele suunatud teenuste, mis kindlustavad ettenähtud, nõ laste normatiivseid õpitulemusi (Moss & Dahlberg, 2008). Teisalt on mõiste *kvaliteet* tähendus alushariduse kontekstis suhteline ning võib erineda tänu väärtushinnangutele ja uskumustele (Alushariduse ja lapsehoiu..., 2014), kontekstile ja kultuurikeskkonnale (Sheridan, Giota, Han, & Kwon, 2009). Kuna alushariduse kvaliteeti mõjutavad samaaegselt väga mitmed tegurid, siis on nii selle valdkonna teoreetilised lähtekohad kui ka uurimused mitmetasandilised ning hõlmavad mitmeid allteemasid ja komponente.

Katz (1999) defineeris kvaliteetset alusharidust läbi viie erineva perspektiivi. Esimene, ülalt-alla perspektiiv sisaldab endas elemente, mida hindavad nõ eksperdid hinnates nt programmi omadusi, välise keskkonna materjale. Teine, alt-üles perspektiiv on seotud lapse heaoluga alushariduse omandamisel, nt laste kaasatus tegevustesse. Kolmas, väljast-sisse perspektiiv lähtub sellest, kuidas pered tajuvad ja kogevad lasteasutusega seotud tegevusi. Neljas, seesmine perspektiiv lähtub asutuse sisestest arvamustest, st sellest, kuidas töötajad tajuvad asutuse kvaliteeti. Viies, väline perspektiiv hõlmab endas seda, kuidas laiem kogukond suhestub asutuse ja õppeprogrammiga.

UNICEF (2000) on oma uurimuses välja toonud laiema vaatepunkti defineerimaks kvaliteetset haridust. Uuringus esitatakse viis üldteemat, millest kvaliteetne haridus koosneb: õppijad, sisu, protsessid, keskkond ja tulemused. Õppijate osas pööratakse tähelepanu eelkõige laste tervisele ja laste toetamisele nii perede kui kogukonna poolt. Sisu keskendub peamiselt õppematerjalidele (k.a õppekavale), mille eesmärk on aidata lastel omandada peamised põhioskused ja -teadmised järgnevateks eluetappideks. Protsess keskendub sellele, mil viisil lapsi õpetatakse nt lapsekesksed õpetamismeetodid. Keskkond peab olema turvaline ja õppetegevust toetav ning tulemused näitama laste teadmisi, oskusi ja hoiakuid, mis

soodustavad positiivset osalemist ühiskonnas ja on seotud just riiklike haridusalaste eesmärkidega.

Alushariduse kvaliteedi raamistikus (2014) eristatakse viit valdkonda: juurdepääs, töajõud, õppekava, hindamine ja seire ning juhtimine ja rahastamine. Lisaks kirjeldatakse raamistikus peamisi eesmärke alushariduse kvaliteedi arendamisel, milleks on lapse ja lapsepõlve väärtustamine, lapsevanemate kui koostööpartnerite tähtsustamine ning ühtse arusaamise loomine kvaliteedist.

ISSA (International Step by Step Association, Eestis tuntud kui Hea Algus) standardite järgi keskendutakse kvaliteedi loomisel õpetaja pädevuste arendamisele läbi järgnevate valdkondade: suhtlemine, pered ja kogukond, kaasamine, erinevused, väärtused ja demokraatia, hindamine ja kavandamine, õppemeetodid, õpikeskkond ning professionaalne areng (ISSA's Definition of Quality Pedagogy, s.a.).

Seega lähtuvalt eelnevalt esitatust on alushariduse kvaliteedi hindamine järjest enam väärtustatud ning seda eeldavad ka mitmed strateegilised alusdokumendid. Kvaliteetset alusharidust vaadeldakse läbi mitme perspektiivi, sest haridusega on seotud erinevad osapooled – laps ja pere, ekspert, töötaja, kogukond. Samuti tähtsustatakse lähtekohtades perede ja asutuse vahelist koostööd kui ühte osa kvaliteedist, lisaks tuuakse välja juhtimise ja rahastamisega seotud tegurid nagu töajõud, õppematerjalid, juurdepääs.

1.2. Alushariduse kvaliteedi hindamise instrumendid ja tegurid

UNICEF (s.a.) toob välja, et õppeprotsessi mõjutab kõige enam õpetaja ning õpilaste interaktsioon ning nende ja õppekeskkonna aspektide omavahelised mõjutused. Õpetaja kujundab oma tegevusega igapäevaselt lastele õpikeskkonna, seega on paljud kvaliteedi hindamise instrumendid suunatud eelkõige õpetajaga seotud tegevuse hindamisele. Meetoditena kasutatakse õpetaja tegevuse vaatlust, intervjuerimist jne. Mõned rahvusvaheliselt populaarsemad alushariduse kvaliteedi hindamise instrumendid on *Assessment Profile for Early Childhood Programmes*, *The Early Childhood Environment Rating Scale*, *The Classroom Assessment Scoring System*, *Early Language & Literacy Classroom Observation* jne (UNICEF, s.a.). Üheks õpetaja ja õppetöö vaatlusel põhinevaks alushariduse kvaliteedi hindamise instrumendiks on *Classroom Assessment Scoring System* (lüh CLASS K-3), milles vaadeldakse järgnevaid valdkondi: klassiruumi organiseerimine, emotsionaalne ja juhendav tugi (Bassok & Galdo, 2016). Ka *Early Language & Literacy Observation PRE-K Tool* ehk ELLCO PRE-K instrument kasutab õppe kvaliteedi hindamisel

nii õppetegevuse vaatlust kui ka õpetaja intervjuerimist. ELLCO PRE-K hindab kvaliteeti viie teguri alusel: klassiruumi struktuur, õppekava, keelekeskkond, raamatud ja raamatute lugemine ning tekstid ja varajane kirjutamine (Tool 8, s.a.). Eelnimetatud instrumendid on välja töötatud spetsiaalse alushariduse teguri kvaliteedi hindamiseks, ent nende kasutamine eeldab põhjalikumat ettevalmistust, koolitatud uurimuse läbiviijaid, ajalist ressursi jne (Pianta, La Paro, & Hamre, 2008). Varasemalt on kritiseeritud skaalade objektiivsust, mis ei suuda hõlmata kvaliteedi mitmetahulisust ja kompleksust lähtuvalt erinevatest teguritest, nt kultuur, ühiskond, ajajärk jne. Seega vajavad taolised skaalad adapteerimist vastavalt kultuuriruumi eripäradele, vajadustele ja eesmärkidele (Kragh-Müller & Ringsmose, 2015).

Järjest enam kasutatakse haridusasutuste kvaliteedi hindamisel, eelkõige koolide ja ülikoolide tasandil erinevaid ärisektori kvaliteedi hindamismudeleid. Ärisektori hindamismudelid põhinevad kvaliteedijuhtimise filosoofiatel ning haridussektoris kasutamiseks kohandatakse neid vastavalt valdkonnale. Üheks selliseks mudeliks on *Input, Process and Output model* ehk IPO (eesti k sisendi, protsessi ja väljundi mudel) (Chua, 2004), millele sarnaneb Laevers (1993, 2004): lähenemine, protsess ja tulemus (ingl k *approach, process, outcome*). IPO mudel sarnaneb oma olemuselt mitmetele alushariduse kvaliteeti kirjeldatavatele mudelitele, veidi erinev on terminikasutus: mõnes mudelis on *sisend* esitatud ka kui struktuurne (Anders et al., 2012; Glenn-Applegate et al., 2016) ja *väljund* kui tulemuste kvaliteet (Alushariduse ja lapsehoiu..., 2014). Olenemata sõnastuslikest erinevustest on põhimõtted sarnased IPO mudeli alustega. Chua (2004) selgitab oma uurimuses, et *sisend* väljendab nõ toormaterjale, mis on vajalikud hariduse pakkumiseks: töötajad, õppematerjalid, infrastruktuur jne. *Protsess* väljendab õpetamise ja õppimise protsessi ning *väljund* hõlmab tulemusi, k.a akadeemilisi tulemusi.

Teemakohasest kirjanduses kokkuvõttena võib öelda, et lasteasutuse kvaliteedi analüüsimiseks on kasutatud erinevaid tegureid, mida on võimalik käsitleda kolme üldtegurina lähtudes nii IPO mudelist (sisend, protsess, väljund) kui ka Laevers mudelist (lähenemine, protsess, tulemus). Käesolevas töös kasutatakse üldtegurite nimetamisel termineid: *sisend, väljund, protsess*.

Loomulikult on kõik kolm omavahel seotud, näiteks Sheridan (2007) toob välja, et kvaliteetset lasteasutust iseloomustavad järgnevad tegurid: stimuleeriv pedagoogiline keskkond, kõrge kvaliteediga õpetaja ja laste vaheline suhtlus ning võimalused erinevate oskuste arendamiseks, mis on seotud nii sisendi kui ka protsessi teguritega.

Erinevate lähenemiste ja hindamismudelite võrdlemiseks on koostatud tabel 1, kus on välja toodud olulisemad tegurid alushariduse kvaliteedi hindamiseks. Tabelis olevad

teoreetilised alused põhinevad järgnevatel allikatel: Alushariduse kvaliteedi raamistik (2014), ISSA's Definition of Quality Pedagogy (s.a.), Laevers (1995, 2004), Nguyen, Oliver, ja Priddy (2009). Tabelis olevad tärniga märgistatud tegurid näitavad, mida on erinevates teoreetilistes raamistikes peetud oluliseks, ent mida antud töö aluseks olevas mudelis ei kasutata, kas põhjusel, et need on pigem riikliku kui lasteaia tasandi kvaliteedinäitajad, põhjusel, et need on olulised eelkõige teatud ajaperioodil (koolivalmidus) või põhjusel, et need sisalduvad olulisemal määral eelnevates tegurites (protsessi erinevad tegurid).

Tabel 1. Teooria analüüsist lähtuvalt moodustunud kvaliteedi hindamise tegurid

Tegurid	Laevers (1995)	Laevers (2004)	ISSA raamistik	Kvaliteedi- IPO (2009)
SISEND	x	x		x
1. õppekava	x	x	x	
2. õppematerjalid	x	x		
3. füüsiline keskkond	x	x	x	x
4. õpetaja kvalifikatsioon ja oskused	x	x	x	x
* KOV/ riiklik rahastamine				x
* riikliku tasandi dokumendid			x	
VÄLJUND	x	x		x
5. laste teadmised	x		x	
6. laste oskused	x		x	
7. laste tööd	x			
8. laste käitumine	x		x	
* koolivalmidus			x	
PROTSESS	x	x		x
9. laste algatus	x		x	
10. laste kaasahaaratus	x	x	x	
11. laste motivatsioon ja rõõm	x	x	x	x
12. suhted ja suhtlemine	x		x	x
* lapsest lähtuv	x		x	
* pedagoogiline töö			x	x

Märkus. * - lähtuvalt teoriast tekkinud tegurid, mis erinevatel põhjustel ei kajastu töös kasutatavas mudelis, kas põhjusel, et need on riikliku tasandi tegurid, haaravad vaid teatud eagruppi (koolivalmidus) või sisaldavad endas juba mitmeid teisi tegureid nende koosmõjus.

Sisendi kvaliteet.

Sisendi kvaliteeti on erinevates uurimustes nimetatud ka kui struktuurne ja õpikeskkonna kvaliteet. Eelnimetatud kvaliteeti mõistavad näiteks vanemad ja juhtkonna esindajad tavapäraselt läbi ootuste hariduslikule kontekstile ja õpetaja tegevusele (Laevers, 2004).

Esiteks on võimalik sisendi kvaliteeti hinnata lähtuvalt *õppekava* tegurist. Antud tegur võib hõlmata nii riikliku kui ka kohaliku tasandi raamõppekavu, eeskirju ja alusdokumente kui ka lasteasutuse õppekava (Alushariduse ja lapsehoiu..., 2014). Seega sisendi kvaliteedina esitatakse nii riikliku kui ka õppeasutuse taseme tegureid. Näiteks alushariduse üldine ülesehitus ja korraldus, laste arv rühmas ning laste ja täiskasvanute suhtarv rühmas, õppeasutuse tasandil lisandub konkreetse lasteaia õpetajate ning muu personali kvalifikatsioon ja professionaalsus (Anders et al., 2012; Glenn-Applegate et al., 2016; ISSA's Definition of Quality Pedagogy, s.a.; Kragh-Müller & Ringsmose, 2015).

Teiseks teguriks on *õppematerjalid*, mille all mõistetakse erinevaid vahendeid, teenuseid, mis on vajalikud õppetöö edukaks läbiviimiseks, st vahendid, ehitised, seadmed, materjalid kui ka personal (Bowe, 2015).

Kolmandaks teguriks on *füüsiline keskkond*, mille alla kuuluvad asutuse keskkond, nt ruumide suurus, kvaliteetsed õppevahendid ja -materjalid (ISSA's Definition of Quality Pedagogy, s.a.; Laevers, 2004; Smidt & Rossbach, 2016). Füüsiline keskkond lasteasutuses peaks olema stimuleeriv ning pakkuma lastele erinevaid tegevus- ja õpikeskusi. Taoliste keskuste organiseerimisel tuleb mõelda laste õpivajaduste rahuldamisele, samuti peaks keskkonda olema võimalik kohandada ja perioodiliselt muuta (ISSA's Definition of Quality Pedagogy, s.a.; Cornali-Engel, 1995).

Neljandaks teguriks on *õpetaja kvalifikatsioon ja oskused*, mille olulisust on esitatud erinevates teoreetilistes materjalides (Alushariduse ja lapsehoiu..., 2014; ISSA's Definition of Quality Pedagogy, s.a.; Laevers, 2004;). Laevers (1995) toob välja, et alushariduses on täiskasvanul väga suur roll laste arengu toetamisel, sealjuures on õpetajatel oluline pakkuda lastele vastavaid tingimusi, et lapsed saaksid omandada uusi oskusi (Broström, Hännikäinen, De Jong, Rubinstein Reich, & Tbyssen, 1995; Cornali-Engel, 1995).

Kohaliku omavalitsuse (KOV) ja riigi poolne rahastamine ning riikliku taseme dokumendi hõlmavad erinevaid hariduse rahastamisega seotud õigusnorme ja õigusakte. Antud tegureid on võimalik hinnata, ent tegemist on pigem riikliku kui lasteaia tasandi kvaliteediga, seetõttu pole neid selle töö aluseks olevas mudelis kasutatud.

Väljundi kvaliteet.

Väljundi kvaliteeti on Alushariduse ja lapsehoiu kvaliteediraamistiku peamistes põhimõtetes (2014) esitatud ka kui tulemuste kvaliteet. Laevers (2004) selgitab, et väljundi kvaliteeti mõistetakse enam poliitilise ja valitsuse seisukohtadelt, kus tähtsustatakse tulemuste ja saavutuste tegureid. Lasteasutuste regulaarne õppe- ja kasvatustöö hindamine suunab asutusi saavutama järjest paremaid tulemusi.

Väljundi kvaliteet hõlmab kahte peamist suunda, esiteks protsessi tegevusest tulenevad vahetud mõjud ja teiseks püstitatud õpieesmärgid ehk püsivad tulemused (Bowe, 2015). Hariduslike väljundite puhul eristatakse kahte tüüpi õppimist, mis on seotud eelnevalt esitatud tulemuste kvaliteediga, nimelt tehakse vahet pealiskaudsel õppimisel ja fundamentaalsel, nõ sügaval, õppimisel (Laevers, 1995).

Väljundi kvaliteedi osas saab esitleda järgnevaid tegureid: *laste teadmised, oskused, tööd ja käitumine* (Laevers, 1995, 2004). Lisategurina saab välja tuua kõike eelpool hõlmavat *koolivalmidust* (Alushariduse ja lapsehoiu..., 2014), mis on aga oluline väljund vaid lasteaia lõpuperioodil, seega ei saa seda kasutada nt sõimerühmade kvaliteedi hindamisel. Seetõttu ei kasutatud antud tegurit uuringus kajastatud mudelis.

Seega üldiselt väljundi puhul uuritakse laste, perede ja kogukonna saadavat kasu, mis väljendub laste suurenenud pädevustes, uutes teadmistes ja oskustes (Alushariduse ja lapsehoiu..., 2014).

Protsessi kvaliteet.

Protsessi kvaliteet koosneb tegevustest, mis hõlmab õppetööd (Bowe, 2015). Samuti näitavad protsessi tegurid, millised muutused toimuvad lapses sel ajal kui toimub õppeprotsess (Laevers, 1995). Erinevates allikates on välja toodud, et protsessi kvaliteeti näitab nt lasteasutuse tegevus (Glenn-Applegate et al., 2016) või pedagoogiline tegevus (Alushariduse ja lapsehoiu..., 2014), õppetegevuse hindamine ja kavandamine, õpetamismeetodid (Anders et al., 2012; ISSA's Definition of Quality Pedagogy, s.a.).

Esiteks on võimalik protsessi kvaliteeti hinnata läbi *laste algatuse* ja *kaasahaaratuse* tegurite, mis kajastuvad õppeprotsessi erinevates osades (Laevers, 2004). Broström jt (1995) toovad *initsiatiivi ja kaasatuse* teguritest lähtuvalt välja, et lasteasutuse õpetajad peaksid pakkuma lastele olukordi, kus lapsed saavad ise otsustada, samuti valikuvõimalusi ja erinevaid väljakutseid (Sheridan & Samuelsson, 2013). Tähtis on, et lastel oleks võimalus tegutseda iseseisvalt ning loovalt ka ilma täiskasvanu juhendamiseta (Broström et al., 1995).

Laste kaasatus väljendub samuti protsessi kvaliteedis: kaasatud inimene tunneb sisemist motivatsiooni tegevusi tehes ning seeläbi rahulolu, et tegevusi lõpule viia, nende juurde taas tagasi pöörduda ja nii aste-astmelt üha meisterlikumaks saada (Laevers, 1995).

Oluliseks protsessi iseloomustavateks teguriteks on ka *laste motivatsioon ja rõõm*, nt Laevers (1995) on välja toonud, et laste heaolu ja kaasatus mõjutab lasteasutuse kvaliteeti. St kuivõrd lastele pakutav õpikeskkond aitab luua lastes heaolu, et laps tunneks end mugavalt lasteasutuse keskkonnas, et lapsel tekiks positiivne minapilt ja areneks emotsionaalne tasakaal.

Neljandaks teguriks on *suhted ja suhtlemine*, mis seotud isikuliste ja väärtuste tasandi kvaliteediga. Antud tegurid sisaldavad õpetajate väärtuseid, õpetajate ja laste vahelisi suhteid ja suhtlemist, suhtlemist lapsevanematega (Alushariduse ja lapsehoiu..., 2014; Anders et al., 2012; ISSA's Definition of Quality Pedagogy, s.a.). Rõhutatakse, et õpetajate ja laste omavahelisel kvaliteetsetel suhetel ja kommunikatsioonil on oluline mõju lapse arengule (Laevers, 2004). Samuti on oluline suhtlemine peredega ja lapsevanemate, ning nende osalus lasteasutuse töös (Alushariduse ja lapsehoiu..., 2014).

Oluliseks protsessi iseloomustavaks teguriteks on ka *lapsest lähtuv ja pedagoogiline töö*, mis on seotud teooriast lähtuvalt protsessi kvaliteediga, kuid väljenduvad otseselt ka *õpetaja oskustega*. Seega uurimuses kasutatud mudelis antud kategooriad eraldi ei kasutatud, sest see kujuneb sisendi teguri õpetaja ja kõigi eelpool loetletud protsessitegurite interaktsioonis.

Teemakohasest kirjandusest selgus, et lasteasutuse hindamise kvaliteedi tegureid ja instrumente on palju ning neid iseloomustab tegurite nimetuste ja grupeerimiste erinevus. Kvaliteedijuhtimises kasutatavat *sisend, protsess, väljund* mudelit on võimalik edukalt kohandada ka alushariduse konteksti ning selles toodu haakub ka kirjanduses esitatuga. Kõige enam toodi välja, et *sisendi* kvaliteedi alla kuuluvad alushariduse ülesehitus ja korraldus (õppematerjalid), sh töötajad ja nende kvalifikatsioon. *Väljundi* kvaliteet hõlmab õppetegevusest saavutatud tulemusi. *Protsessi* kvaliteet koosneb õppe- ja õpitegevustest (nt lastele pakutavad valikuvõimalused) ning osapoolte vahelistest suhetest ja suhtlemisest.

1.3. Kvaliteetset alusharidust enim mõjutavad tegurid varasemate uuringute näitel

Alushariduse kvaliteeti võivad samaaegselt mõjutada väga mitmed tegurid ja on oluline pöörata tähelepanu nende omavahelistele seostele (Anders et al., 2012; Sheridan & Samuelsson, 2013). Üheks alusharidust mõjutavaks teguriks on kontekst ja kultuurikeskkond,

sest erinevates riikides on erinevad ideoloogiad ja suhtumine alusharidusse (Sheridan et al., 2009).

Kodu ja lasteasutus on omavahel seotud läbi ühiste eesmärkide, seetõttu on väga oluline ka nende omavaheline efektiivne koostöö, mis mõjutab alushariduse kvaliteeti (Anders et al., 2012). Varasemates asutuse kvaliteedi uuringutes on osalenud enamasti lasteasutuse töötajad ja/või eksperdid (Sheridan, 2007; Brodin, Hollerer, Renblad, & Stancheva-Popkostadinova, 2015). Lähtuvalt eelnimetatud uuringutest on selgunud, et õpetajad hindavad kvaliteedi määramisel olulisemaks tegureid, mis peegeldavad nende endi võimeid ja oskusi lastega tegelemisel. Teisalt hindavad õpetajad võrreldes ekspertidega madalamalt nõ füüsilise keskkonna tegureid, nt mööbel, ruumi paigutus (Sheridan, 2007). Samuti on välja toodud, et õpetajad peavad oluliseks nii sisendi kui ka protsessi tegureid, nt enda suhtumine, laste arv rühmas, laste ja täiskasvanute suhtarv, tööõhkkond, laste ja täiskasvanute vaheline suhtlus ning õppe- ja kasvatustöö kvaliteet (Kragh-Müller & Ringsmose, 2015; Brodin, Hollerer, Renblad, & Stancheva-Popkostadinova, 2015).

Glenn-Applegate jt (2016) toovad välja, et vähe on uuritud, kuidas lapsevanemad mõistavad ja tõlgendavad endi jaoks lasteasutuse kvaliteedi mõistet. Lasteasutuste valikuid teevad lapsevanemad põhinedes endi arvamustel ja uskumustel, nt eelnimetatud uuringu põhjal selgus, et lapsevanemad hindavad lasteasutuses laste mugavust ja turvalisust, laste ja täiskasvanute suhtarvu rühmades ja läbimõeldud õppe- ja kasvatustööd. Malovic ja Malovic (2017) keskendusid oma uurimuses vanemate arusaamadele alushariduse kvaliteedist. Eelnimetatud uurimus viidi läbi kümmet lapsevanemat (ema) intervjuerides. Uurimistulemustest selgus, et lapsevanemad peavad kõige olulisemaks just laste sotsialiseerimist lasteaia keskkonnas ja sotsiaalsete oskuste omandamist. Samuti uuriti, mida lapsevanemad hindavad, kui valivad lasteasutust. Kõige olulisemaks peetakse lasteaia õpetajate oskusi, üldist keskkonda ja pedagoogilist lähenemist. Sealjuures leiti, et üldist positiivset keskkonda mõjutab ka lastevanemate ja õpetajate head omavahelised suhteid. Leiti, et lasteaia kvaliteeti mõjutavad kõige enam just õpetaja pedagoogiline töö, professionaalsus ja isiksus – kõik tegurid on seotud õpetaja endiga. Selle uurimuse põhjal mõjutab kvaliteeti kõige vähem õpetaja rahulolu oma tööga. Seega sisendi teguri osas hinnatakse kõige enam õpetaja tegevusi ja protsessi osas lapsest lähtuvat õpet.

Eelnevalt esitatust selgub, et osapooltel on erinev arusaam kvaliteedist, mistõttu on lasteasutustel oluline analüüsida asutuse kvaliteedi erinevaid tegureid nii lapsevanemate kui ka töötajate hinnangul. Saadud tulemuste alusel saavad lasteasutused teatud kvaliteedi

teguritele enam tähelepanu pöörata ning oma tegevuses vajalikke muudatusi teha, ühtlasi luua jagatud arusaama nii lasteasutuse kollektiivis kui ka vanemate kogukonnas.

Sheridan ja Samuelsson (2013) toovad välja, et alushariduse kvaliteeti mõjutavad näiteks lastele pakutavad valikuvõimalused ja väljakutsed, õpetaja ja lapse vaheline suhtlemine, ühine huvi õppetegevuse vastu (nii õpetaja kui lapse seisukohast). Õpetamise kvaliteedi osas peetakse oluliseks laste sotsiaalsete oskuste arengu toetamist ning nii lapsest lähtuvat mõtteviisi kui ka oskust saavutada ainevaldkondlike õpieesmärgid (Anders et al., 2012; Smidt & Rossbach, 2016; Sheridan & Samuelsson, 2013). Seega alushariduse kvaliteedi tõstmiseks peaks eesmärgiks olema mõtestatud õpikeskkonna loomine, kus kõigil lastel on arenguvõimalus.

Lasteasutuse madalale kvaliteedile viitavad aga ressursside puudus, nt materjalide, vahendite ja ruumipuudus ning vähene tegelemine akadeemiliste ja kognitiivsete oskuste arendamisega (Smidt & Rossbach, 2016; Sheridan & Samuelsson, 2013). Bassok ja Galdo (2016) uurimusest selgus, et mõnevõrra mõjutab õpetamise kvaliteeti juhendamise osalt ka laste ja õpetajate suhtarv. Kvaliteeti vähendab ka suunitlus pakkuda lastele tegevusi ainult eesmärgiga hoida rühmaruumis korda.

UNICEF (2017) on välja toonud peamised tegurid, mis parandavad alushariduse kvaliteeti, selleks on õppeprogrammid, mida juhivad koolitatud õpetajad, kes kasutavad lapsest lähtuvaid meetodikaid (sh pakuvad võimalusi avastamiseks, uurimiseks ja mänguks), programmid, mis teevad koostööd ja toetavad peresid, kogukondi. Samuti lähenemised, mis toetavad lapse emakeelt, kasutades erinevaid materjale, mis lähtuvad ka kultuurilisest mitmekesisusest.

Lähtudes eelnevalt esitatust selgub kvaliteedi hindamise tegurite ja instrumentide paljusus. Kvaliteedi hindamisel on oluline mõelda nii ühiskonna, personali, laste kui ka õpetamise konteksti toimimisele ja omavahelistele seostele (Sheridan & Samuelsson, 2013). Siinkohal toob Sheridan (2007) välja olulise seisukoha, et erinevate inimeste nägemuse mõistmine on oluline, kuid tuleb arvestada asjaoluga, et teise inimese perspektiivi omaks võtmine ei saa uurijale olla eelarvamusteta. Seega uuritava nägemuse analüüsimine on alati seotud uurija perspektiiviga, mis muudab kvaliteedi uurimise veelgi kompleksemaks. Teiseks ei pruugi välja arendatud hariduslikud teooriad igale kultuurile sobida, sest riikidel on erinevad ajaloolised taustad ja arengujärgud. Mistõttu kasvavad lapsed erinevates keskkondades. Kuigi esineb kvaliteedistandardeid, mis on universaalsed, ei tohiks muutuda kõige olulisemaks ühtsete standardite loomine vaid tähtsustada kvaliteedi erisuste uurimist

ning kvaliteedi üle diskuteerimist koos erinevate osapooltega, kes osalevad kvaliteedi loomisel (Kragh-Müller & Ringsmose, 2015).

Seega alushariduse kvaliteeti on hinnatud enamasti läbi ekspertide või asutuse töötajate, mõnevõrra vähem on kaasatud lapsevanemaid. Teooriast selgus, et töötajad hindavad kõrgemalt enda tegevusega seotud tegureid ning vähem füüsilist keskkonda, mis ei ole otseselt nende mõjuvaldkonnas. Lapsevanemad näevad kvaliteedi määräjana suuresti õpetaja professionaalsust ja laste sotsialiseerimist. Varasemates uuringutes tuuakse veel välja, et kõrgemat kvaliteeti näitab perede ja töötajate vaheline suhtlus ja lapsest lähtuv mõtteviis, madalamat kvaliteeti aga nii üldine ressurside puudus, nt nii materjalid, ruum kui ka vähene laste kognitiivsete ja akadeemiliste oskuste arendamine.

1.4. Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused

Tutvunud varasemate uuringutega ning lähtudes uurimisprobleemist, püstitati magistritöö eesmärk, milleks on välja selgitada ja võrrelda Eesti, Läti, Horvaatia, Kreeka ja Portugali lasteasutuste töötajate ning lapsevanemate hinnanguid lasteasutuse kvaliteedi tegurite osas.

Glenn-Applegate jt (2016) toovad välja, et on vähe uuritud, kuidas lapsevanemad mõistavad ja tõlgendavad lasteasutuse kvaliteeti. Lapsevanemad hindavad asutuse kvaliteedi osas laste mugavust ja turvalisust, sh laste ja täiskasvanute suhtarvu ja läbimõeldud õppe- ja kasvatustööd (Glenn-Applegate et al., 2016). Lasteasutuse õpetajad peavad olulisteks teguriteks enda suhtumist, kuid ka laste arv rühmas, laste ja täiskasvanute suhtarv, tööühkkond, laste ja täiskasvanute vaheline suhtlus ning õppe- ja kasvatustöö kvaliteet (Brodin, Hollerer, Renblad, & Stancheva-Popkostadinova, 2015).

Eesmärgi saavutamiseks püstitati järgnevad uurimisküsimused:

1. Missugused on eri riikide lasteasutuste töötajate hinnangud lasteasutuse kvaliteedi teguritele?
2. Missugused on eri riikide lapsevanemate hinnangud lasteasutuse kvaliteedi teguritele?

Sheridan jt (2009) toovad oma uuringus välja, et mõningasel määral mõjutavad kontekst ja kultuurikeskkond arvamusi lasteasutuse kvaliteedist, sest ilmnevad riikidevahelised erinevused ideoloogiatega ja suhtumise osalt alusharidusse. Näiteks ühelt poolt nähakse alusharidust vaid kui ettevalmistust kooliks, ent teisalt kui sotsialiseerimise kohta, kus õpitakse vajalikke sotsiaalseid oskuseid läbi mängu (Kragh-Müller & Ringsmose, 2015). Seega püstitati kolmas uurimisküsimus:

3. Millised erinevused esinevad lasteasutuse kvaliteedi hindamisel eri riikide näitel lasteasutuse töötajate ja lapsevanemate hinnangute vahel?

2. Metoodika

Käesolevas peatükis kirjeldatakse uuringu läbiviimise metoodikat, uuringu valimit, andmekogumist ja -analüüsi ning lühidalt valitud metoodika põhjendusi. Uurimuses kasutatavad andmed on kogutud projekti *Quality – 3C Child* raames, esialgne mõõtevahend koostati töö juhendaja poolt ja seda täiendati koostöös projekti teiste osalejatega, valim moodustati koostööprojekti partnerite poolt ühiselt kokkulepitud kriteeriumite alusel, andmesisestuseks vajalikud vormid ja andmetötluse on teostanud töö autor, konsulteerides juhendajaga vaid sedavõrd, et süstematiseerida koode ja tagada erinevate hindajate vaheline kooskõla. Kogutud andmeid ei ole varasemalt analüüsitud, millest lähtuvalt on töö väärtuseks andmete kombineeritud analüüs.

Uurimistöö raames viidi läbi autori poolt kombineeritud uurimus, milles kasutati nii kvantitatiivset kui ka kvalitatiivset uurimisviisi. Lähtuvalt uurimistöö eesmärgist ja uurimisküsimustest pakub kombineeritud uurimus võimaluse saada andmetest ülevaatlikumat infot. Kombineeritud kvalitatiiv-kvantitatiivse uurimuse eelisteks on uurimismeetodite üksteise täiendamine, st minimeeritakse uurimisviiside nõrkusi. Selline lähenemine võimaldab uurida nii teooriat kinnitavaid kui ka selgitavaid aspekte ning seeläbi jõutakse nähtuse põhjalikuma mõistmiseni (Venkatesh, Brown, & Sullivan, 2016). Uurimistöö eesmärgist lähtuvalt kasutatakse kvantitatiivses osas võrdlevat uurimisstrateegiat, sest töö raames soovitakse võrrelda erinevaid grupe ja esitada statistiliselt olulisi järeldusi (Brodin et al., 2015) ning kvalitatiivset uurimisviisi, mis annab enam sisulist mõõdet uuritavate arvamuste ja hoiakute kohta (Bassok & Galdo, 2016). Uurimuse empiirilise osa läbiviimise esimeses etapis lepiti kokku valim, koostati uurimisinstrument ja viidi läbi uurimus. Seejärel toimus kogutud andmete kvantitatiivne ja kvalitatiivne analüüs.

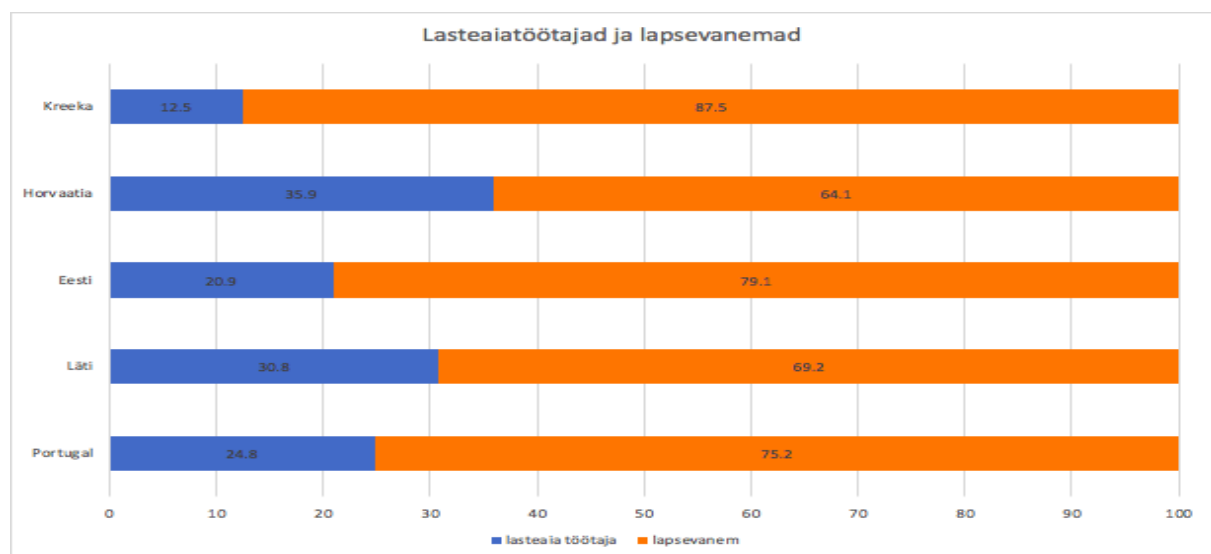
2.1 Valim

Uurimustöö valimi määras projekti *Quality – 3C Child* meeskond, lähtuvalt projekti eesmärgist oli valimisse kaasatud igast esindusriigist ühe projekti kaasatud lasteasutuse töötajad (personal, juhtkond, tugispetsialistid) ja lapsevanemad. Projekti valim moodustus järgnevatel alustel: kui partneriks oli üks lasteasutus (Läti), siis kaasati valimisse terve lasteaed. Suuremate institutsioonide puhul koguti andmeid kihtvalimi järgi, et esindatud

oleksid kõigi vanusegruppide rühmade õpetajad ja lapsevanemad (Kreeka, Horvaatia). Kui projektipartneriks oli lasteaedade grupp (Portugal) või muu institutsioon, siis nende riikide esindajad jagasid ankeete mugavusvalimi alusel väljavalitud lasteasutustele. Eestis oli projekti eestvedajateks Eesti Alushariduse Juhtide Ühendus, kes valis mugavusvalimi alusel välja ühe lasteaia, kelle lapsevanematele ja lasteasutuse töötajatele edastati ankeet.

Üldvalimi moodustasid 575 uurimuses osalenud lasteasutuse töötajat ja lapsevanemat. Üldvalimist moodustas kõige suurema vastajate hulga Horvaatia 27,1% (n=156) ning sarnasele tasemele jäid Kreeka 20,9% (n=120) ja Portugal 20,3% (n=117). Võrdne uurimuses osalejate hulk oli Eestis ja Lätis 15,8% (mõlemal riigil n=91). Valimi gruppide suur erinevus lähtus asjaolust, et projektis osalevate maade partneritega lepidi eelnevalt kokku, et igalt maalt küsitletakse 100 lapse vanemaid ja kogu lasteaia töötajaid. Ent uurimuse käigus ilmnisid möödarääkimised ning Horvaatia ja Kreeka partnerid arvasid, et uurimuseks vajatakse 100 vastust ning ankeet saadeti igaks juhuks 200 vastajale.

Kõigi riikide vastajad jagunesid kahte gruppi – lasteasutuse töötajad ja lapsevanemad. Koondatud joonisel 1 on uurimuses osalenud riikide vastajate jaotus protsentuaalselt. Kõige väiksema lasteasutuse töötajate hulga ja suurema lapsevanemate hulga osakaal oli Kreekal – lasteasutuse töötajaid 12,5% (n=15) ja lapsevanemaid 87,5% (n=105), sest Kreeka partnerid küsitlesid vaid õpetajaid, mitte õpetaja abisid. Kõige suurem lasteasutuse töötajate osakaal oli Horvaatia vastajate seas 35,9% (n=59), sest Horvaatias küsitleti kõiki ühe lasteaia kompleksi, mis koosneb mitmest majast, töötajaid ja väljavalitud rühmade lapsevanemaid.



Joonis 1. Lasteasutuse töötajate ja lapsevanemate protsendiline jaotuvus uurimuses osalenud riikide järgi.

Uurimuse raames küsiti lapsevanematelt, kui vanad on nende lasteaias käivad lapsed, samuti küsiti lasteasutuse töötajatelt, millises vanuses lastega nad töötavad. Tulemustest lähtuvalt selgus, et laste keskmised vanused jäävad mõlema sihtgrupi puhul peamiselt vahemikku 4,1–5 aastat. Ülevaate laste vanuste keskmistest saab tabelist 2 ja täpsemaid selgitusi lisas 1.

Tabel 2. Laste vanused vastavalt lapsevanemate ja lasteasutuse töötajate vastustele

	laste vanus (lapsevanemad)				laste vanus (lasteasutuse töötajad)			
	arit.kesk	min	max	SD	arit.kesk	min	max	SD
Kreeka	5	4	6	0,6	4,9	3	6	1,1
Horvaatia	4,2	1	7	1,6	4,4	1	7	1,6
Eesti	4,1	1	7	1,5	4,2	1	7	1,8
Läti	4,2	1	7	1,6	4,1	1	7	1,7
Portugal	4,1	1	6	1,2	4,3	1	6	1,2

2.2 Mõõtevahend

Antud magistritöö põhines Tartu Ülikooli esindaja algatusel ja projekti *Quality – 3C Child* koostööpartnerite kaasabil välja töötatud ankeedile (lisa 2). Ankeedis olevad kvaliteeditegurid põhinevad alushariduse kvaliteedi erinevatel rahvusvahelistel lähtekohtadel, mille liigituse aluseks on Leavers (1995) ilmunud artikkel *An Exploration of the Concept of Involvement as an Indicator for Quality in Early Childhood Care and Education*. Üldvalimisse kaasatud töötajad ja vanemad vastasid elektroonilisele ankeedile, mis sisaldas kinniseid küsimusi nõusoleku skaalal, mida võrreldi kvantitatiivsete andmeanalüüsi meetoditega ning avatud küsimusi, mida analüüsiti kvalitatiivsete andmeanalüüsi meetodiga. Veebipõhise ankeedi kasuks otsustati seetõttu, et see meetod võimaldab vanematel ja töötajatel vastata küsimustikule neile sobival ajal ja sobivas kohas. Kreekas ja Portugalis pakuti vanematele paralleelselt võimalust ka paberil vastamiseks, sellisel juhul sisestasid andmed vastava maa projektipartnerid.

Ankeedi küsimused jaotati kolme plokki: taustaandmed, kvaliteedi hindamine 12 kvaliteedi tunnuse alusel ning kvaliteedi tunnused ja alushariduse tähtsus vastajate hinnangul. Ankeedi täitjatel paluti alushariduse kvaliteeti hinnata järgnevate 12 kvaliteediteguri alusel: õppekava (õppimise ja õpetamise plaan), õppematerjalid, füüsiline õpikeskkond, õpetajate kvalifikatsioon ja oskused, laste teadmised, laste oskused, laste tööd, laste käitumine, laste

algatus/initsiatiiv (laste osalus eesmärgistamisel, planeerimisel, tagasisidestamisel), laste kaasahaaratus (kui aktiivselt nad osalevad erinevates, nii õpetaja kui nende endi poolt algatatud tegevustes), laste motivatsioon ja rõõm ning suhted ja suhtlemine (töötajate ja laste, laste endi, õpetajate ja lapsevanemate vahel jne). Hindamiseks kasutati 5–pallist Likert skaalat, kus 1 tähendas „pole üldse oluline“ ja 5 „väga oluline“.

Ankeet koostati esmalt inglise keelsena ning seejärel viidi läbi piloteerimine, mille eesmärgiks oli hinnata ankeedi sõnastuslikku mõistetavust, st sisu valiidsuse tõstmiseks. Pilootuuringust võtsid osa uurimuses osalevate riikide kontaktisikud. Pilootuuringu järgselt toimus pikk ja põhjalik arutelu selle üle, kuidas iga küsimust täpselt sõnastada, et see oleks võimalikult üheselt mõistetav. Seejärel täpsustati ja ühtlustati ankeedis kasutatavaid termineid ning Kreeka partnerite ettepanekul lisati ankeeti küsimus alushariduse üldisest väärtustamisest. Kui kõik projekti osapooled olid ankeedi suhtest ühisele seisukohale jõudnud, tõlgiti see projektis osalevate partnerite riikide keeltesse ja inglise keelde tagasi, et kontrollida, kas küsimused on võimalikult üheselt arusaadavad. Edasi-tagasi tõlkimise käigus parandusi ankeeti teha polnud vaja. Käesoleva töö andmetega leiti autori poolt ankeedi põhiosa küsimuste sisereliaabluse näitajad, mis jäid vahemikku 0,73–0,87 (tabel 3).

Tabel 3. Sisend, väljund, protsess küsimuste sisereliaabluse näitajad

Faktor	Cronbach Alpha
Sisend	0,75
Väljund	0,87
Protsess	0,83

Andmete kogumine viidi läbi 2016. aasta veebruaris. Ankeedile võis vastata elektrooniliselt või paber kandjal. Vastuste kogumine/sisestamine (partnerite puhul, kes kasutasid paberankeeti, sisestasid andmed projektpartnerid) toimus läbi Google Forms platvormi. Töö autori ülesandeks oli sisestada Google Forms platvormi kõigi projektis olevate riikide ankeedid, saata lingid vastava maa meeskonnale kontrollimiseks ja viia sisse vajalikud parandused. Peale andmete kogumist tõlgiti kõigi projektis osalenud riikide andmed inglise keelde vastava riigi meeskonna poolt, et võimaldada ühtset kvalitatiivset analüüsi. Töö autor viis läbi eesti keelsete uuringutulemuste tõlkimise.

Magistritöö koostamisel lähtuti teadustöö eetika nõuetest, sh tutvuti Tartu Ülikooli Eetikaveebis esitatud eetika põhimõtetega (Teadustöö eetika, s.a). Uurimuse läbiviimisel on jäädud objektiivseks ja ausaks. Uurimuses osalejatele on tagatud anonüümsus ja konfidentsiaalsus, seega vastuseid ei seostata konkreetsete lasteasutuse töötajatega ega vanematega. Samuti peetakse antud uurimuse puhul eetiliseks avatuse ja koostöö aspekti, et uurimuses kasutatud andmed jõuaksid koondatud kujul ka vastanud maade institutsioonideni, et oma andmeid saadaks kvaliteedi tunnuste kokkuleppimisel, täpsustamisel kasutada. Magistritöös järgnevalt kirjeldatav andmeanalüüs viidi läbi töö autori poolt, andmete esmakordseks töötlemiseks kasutati nii kvantitatiivseid ja kvalitatiivseid andmeanalüüsi meetodeid.

2.3 Kvantitatiivne andmeanalüüs

Kvantitatiivsete andmete analüüsimiseks viidi esmalt läbi andmete kodeerimine. Kodeerimine viidi läbi küsimuste 1, 2a. ja 2b. osas, küsimuse 1 puhul kodeeriti vastus “muu” sobivuse korral vastavasse alamgruppi (1 – lapsevanem, 2 – lasteasutuse töötaja), näiteks vastus “õppealajuhataja” alamgruppi 2 – lasteasutuse töötajad. Küsimuste 2a. ja 2b. kodeeriti sõnalised vastused binaarsest arvusüsteemist lähtuvalt. Samuti eelnimetatud küsimuste alla moodustati eraldi laste vanuste grupid aastase vahemikuna (1–7aastased lapsed). Seejärel sisestati andmed statistikaprogrammi SPSS Statistics 23. Esmalt arvutati andmeid kirjeldavad statistilised näitajad, valimi kirjeldamiseks esitati protsentuaalsed näitajad uurimuses osalejate kohta (lasteasutuse töötaja ja lapsevanem), teiseks loendati vastavalt alamgruppidele: lasteasutuse töötajate puhul laste vanused, kellega nad tegelevad ja lapsevanemate laste vanused (vastavalt vahemikele 1–7aastased lapsed). Andmete analüüsimisel arvutati iga uurimuses osalenud riigi vastajate gruppide protsentuaalsed hinnangud. Leidmaks statistiliselt olulisi erinevusi lasteasutuse töötajate ja lapsevanemate vahel, kasutati gruppide võrdlemiseks mitteparameetrilist Mann-Whitney U võrdlustesti, kuna vastused esinesid järjestikaskaalal. Leidmaks statistiliselt olulisi erinevusi Kreeka, Horvaatia, Eesti, Läti ja Portugali vahel, kasutati gruppide võrdlemiseks mitteparameetrilist Kruskal-Wallis võrdlustesti.

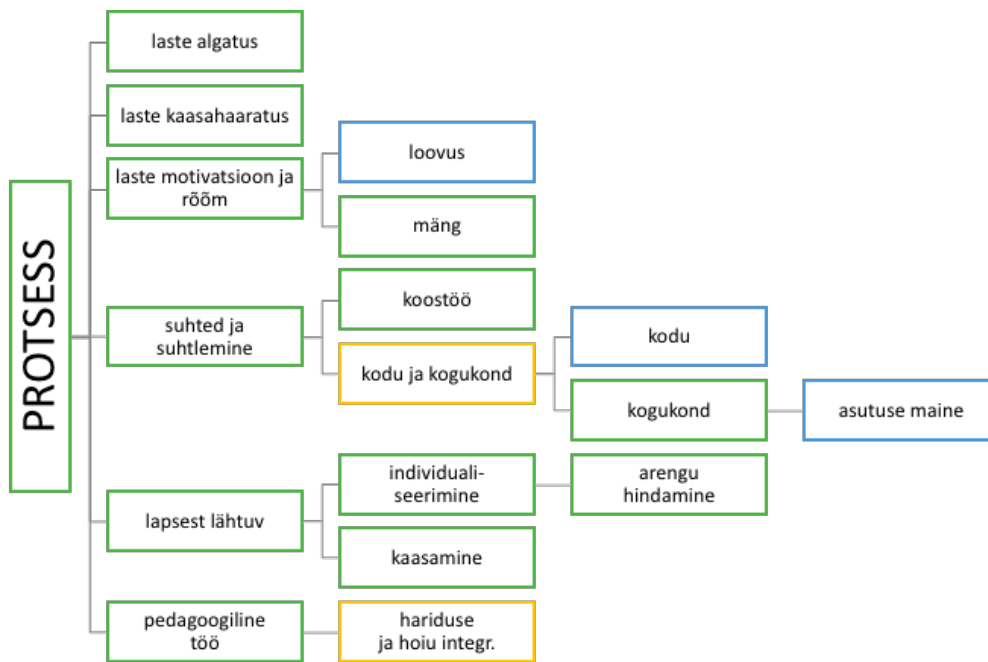
Kvantitatiivse uurimisosa tulemusi kujutavad tabelid leiab lisast 4, kus esitatud on protsentuaalsed näitajad, mille puhul on arvestatud vastajate valikvastuseid “4 – oluline” ja “5 – väga oluline”. Samuti esitatakse Mann-Whitney U võrdlustesti tulemuste olulisustõenäosus ja U-statistik näitajad.

2.4 Kvalitatiivne andmeanalüüs

Seejärel viidi läbi avatud küsimustest saadud andmete kvalitatiivne analüüs, milleks kasutati programmi MAXQDA 11. Andmete analüüsimiseks kasutati kvalitatiivset sisuanalüüsi induktiivse ja deduktiivse lähenemise kombineerimist, millest lähtuvalt soovitakse uurimuse käigus olla avatud uuele võimalikule informatsioonile ja samuti kontrollida lähtuvalt teooriast saadud tulemusi (Elo & Kyngäs, 2008).

Uurimuse kvalitatiivsed andmed koguti ankeetide avatud küsimuste nr. 3, 5 ja 6 vastustest, mis oli eelnevalt tõlgitud inglise keelde. Analüüsiprogrammi MAXQDA 11 sisestati andmed .xlsx failitüübina. Lähtuvalt deduktiivsest sisuanalüüsist põhinetakse varasemasema teooria kvaliteediteguritel ning moodustati enne kodeerimist analüüsikategooriad, millest lähtuti esmasel kodeerimisel (Õunapuu, 2014). Seevastu induktiivse sisuanalüüsi puhul liigutakse üksikult üldisele, pakkudes võimalusi uusi lahendusi leida (Elo & Kyngäs, 2008).

Kvalitatiivse andmeanalüüsi esimese etapina kasutas autor deduktiivsest sisuanalüüsist lähtuvalt esmasel kodeerimisel kodeerimisskeemi, milleks oli Laevers (1995, 2004) sisend, väljund ja protsessi mudel (lisa 3, tabel 1). Valminud kodeerimisskeemi kasutati kui kitsendamata maatriksit, seega kodeerimine viidi läbi vastavalt kodeerimisjuhendi piiridele, samas arvestades võimalusega kodeerimise käigus lisakategooriaid ka induktiivselt moodustada (Elo & Kyngäs, 2008). Esmasel kodeerimisel töö autor ja kaaskodeerija (juhendaja) kodeerisid sõltumatult 10% igast vaadeldud riigi intervjuudest. Kodeerimisskeemi alusel kodeeriti esmalt 10 inimese vastused igast riigist, et kontrollida kodeerijate hindamistulemuste kooskõla (*interrater reliability*), mis oli 79%. Esmase kodeerimise järgselt vaadeldi autori ja kaaskodeerija koodid ühiselt üle, saadud koode täiendati ja lisati alamkategooriad, mis ei vastanud deduktiivselt koostatud kodeerimisjuhendile, näiteks füüsiline keskkond – puhtus. Samuti moodustati uus üldkategooria *töötajad*, mille alla koondati alakategooriad *õpetajate kvalifikatsioon ja oskused*, *motiveeritud töötajad*, *juhtkond*, *tugimeeskond*. Viimase etapina viidi autori poolt läbi kõikide riikide küsimustikele vastanute avatud vastused, mis eelnevalt olid vastava riigi meeskonna poolt tõlgitud inglise keelde. Joonisel 2 on välja toodud ühe peakategooria jagunemise alamkategooriateks, mis moodustusid andmete analüüsimisel.



Joonis 2. Kodeerimise näidis üldkategorია *protsess* näitel – kollasega koodid esinesid ainult teoorias, sinisega induktiivse sisuanalüüsi käigus tekkinud koodid ning rohelisega mõlemas, nii teoorias kui empiirikas, esinenud koodid.

Andmeanalüüsi tulemusel moodustati kolm peakategoriat: 1. *sisend*, 2. *väljund*, 3. *protsess*. Moodustati järgnevad *sisendi* kvaliteediteguri üldkategoriad: 1.1 *õppekava*, 1.2 *õppematerjalid*, 1.3 *füüsiline keskkond*, 1.4 *lasteasutuse töötaja*, 1.5 *riiklikud dokumendid*, 1.6 *vaimne keskkond*. *Väljundi* üldkategoriad: 2.1 *laste teadmised*, 2.2 *laste oskused*, 2.3 *laste tööd*, 2.4 *laste käitumine*, 2.5 *koolivalmidus*. *Protsessi* väljundi üldkategoriad: 3.1 *laste algatus*, 3.2 *laste kaasahaaratus*, 3.3 *laste motivatsioon ja rõõm*, 3.4 *suhted ja suhtlemine*, 3.5 *lapsest lähtuv*, 3.6 *pedagoogiline töö*. Täielik valminud kategooriate süsteem on esitatud lisas 3, tabel 2. Kvalitatiivseid olulisemaid uurimistulemusi kujutavaid jooniseid leiab lisast 5.

Lõputööga seotud läbiviidud tegevustest ülevaatlikumat infot võimaldab tabel 4. Tabelis esitatakse töö autori, juhendaja ja projekti *Quality – 3C Child* eestvedajate läbi viidud erisused lähtuvalt uurimusega seotud tegevustest.

Tabel 4. Töö autori, juhendaja ja projekt *Quality – 3C Child* eestvedajate uurimusega seotud tegevused

Teoreetiline ülevaade. Uurimisprobleem, töö eesmärk ja uurimisküsimused.	Töö autor
Metoodika.	
Valimi koostamise põhimõtted ja uuritavate hulk.	Projekti eestvedajad
Mõõtevahendi valik ja koostamise põhimõte.	TÜ koostöös projekti eestvedajatega
Mõõtevahendi tõlkimine inglise keelest eesti keelde.	Töö autor, konsulteerides juhendajaga
Mõõtvahendi tõlkimine tagasi inglise keelde	Sõltumatu ekspert
Mõõtevahendite sisestamine Google Forms keskkonda ja edastamine projekti eestvedajatele, ankeetide kohandamine ja suhtlemine erinevate maade meeskondadega	Töö autor
Mõõtevahendi sisereliaabluse arvutamine.	Töö autor
Pilootuurimuse läbi viimine ja analüüs.	Projekti eestvedajad
Protseduur.	
Eesti tulemuste tõlkimine inglise keelde.	Töö autor
Teise maade tulemuste tõlkimine inglise keelde	Projekti eestvedajad
Kvantitatiivse ja kvalitatiivse andmeanalüüsi põhimõtted ja läbiviimine.	Töö autor, konsulteerides juhendajaga
Tulemused.	Töö autor
Arutelu.	Töö autor

3. Tulemused

Järgnevas peatükis tuuakse uurimisküsimuste kaupa välja kvantitatiivse ja kvalitatiivse andmeanalüüsi tulemused. Alapeatükkidena esitatakse *eri riikide lasteasutuste töötajate hinnangud lasteasutuse kvaliteedi teguritele, eri riikide lapsevanemate hinnangud lasteasutuse kvaliteedi teguritele ning eri riikide lasteasutuse töötajate ja lapsevanemate hinnangute erinevused lasteasutuse kvaliteedi hindamisel.*

Kvantitatiivsed tulemused tuuakse välja kirjeldava statistika abil ja kvalitatiivse analüüsi tulemustest esitatakse vaid kõige enam kajastust saanud kategooriad. Juurde on lisatud näiteid avatud küsimustest saadud tulemuste illustreerimiseks, mis esitatakse kaldkirjas. Näidete juurde on lisatud vastajat tähitav numbrikood, mis lähtub programmis MAXQDA numbrikoodist.

3.1. Eri riikide lasteasutuste töötajate hinnangud lasteasutuse kvaliteedi teguritele

Järgnevas peatükis esitatakse kvantitatiivse ja kvalitatiivse andmeanalüüsi olulisemad tulemused lasteaia kvaliteedi osas eri riikide lasteasutuse töötajate hinnangul. Peatüki lõpus esitatakse Kreeka, Horvaatia, Eesti, Läti ja Portugali lasteasutuse töötajate kvalitatiivse andmeanalüüsi tulemusi näitlikustatav joonis 3, millel kasti suurus ja värv näitab kvaliteediteguri olulisust vastajate hinnangutes – mida suurem ja punasem kast, seda olulisem tegur.

Kreeka lasteasutuse töötajate hinnangute ülevaade.

Töötajatest vastajate hulgas olid ainult pedagoogid, mis erines teistest uuringus olevatest riikidest. Vastajad hindasid kõige kõrgemalt *protsessi* (91,7%). *Sisendi* osas pidasid töötajad kõige olulisemaks *füüsilist keskkonda* (93,4%), *õpetaja kvalifikatsiooni ja oskuseid* (93,3%) ning *väljundi osas laste töid* (80%). *Protsessi* puhul hinnati kõige kõrgemalt *suhteid ja suhtlemist* (93,4%), pea sama kõrgelt olid hinnatud ka *laste kaasahaaratus* (93,3%) ning *laste motivatsioon ja rõõm* (93,3%). Muude faktoritega võrreldes vähem oluliseks lasteaia kvaliteedi näitajaks hinnati *laste teadmisi* (66,7%).

Kreeka lasteasutuse töötajad avaldasid avatud küsimuste vastustes kõige enam oma mõtteid *sisendi* ja mõnevõrra vähem *protsessi* tegurite osas. *Sisendi* kvaliteedi alt esitasid vastajad kõige enam mõtteid seoses *lasteasutuse töötajaga*. Oluliseks peeti õpetajate kvalifikatsiooni ja pidevat enesearengut. Samuti toodi välja, et õpetaja peaks omama teadmisi erinevatest õpetamisstrateegiatest ja oma tööd armastama.

Leian, et hea lasteaed on seal, kus seal on hästi koolitatud õpetajad, kes on paindlikud ja teevad oma tööd armastusega (1081).

Füüsilise keskkonna juures tõid Kreeka lasteasutuse töötajad välja, nt ruumide suuruse ja rühmaruumi välised võimalused tegevusteks (nt koridorid). Mainiti nii ruumide ja õueala esteetilist välimust kui ka õueala praktilisi kasutusvõimalusi, nt õuesõpe. Samuti peeti oluliseks täiskasvanute ja laste suhtarvu ning turvalisust.

Asutus, mis on ümbritsetud atraktiivse alaga ja korralikult struktureeritud õpikeskkonnaga (1104). Mõõdukas arv lapsi ühes rühmas (16-18), mis tagab piisava aja ja ruumi, et lastele individuaalselt läheneda (1108).

Protsessi osas väljendati kõige enam mõtteid *suhte ja suhtlemise* kohta, nimetati asutuse sisest ja välist koostööd, samuti usalduslikku suhet erinevate gruppide vahel: laps-laps, laps-õpetaja, õpetaja-lapsevanem.

Usalduslik ja turvaline suhe laste ja õpetajate vahel (1061). Koostöö kohaliku kogukonna organisatsioonide ja/või füüsiliste isikutega (1029).

Samuti toodi välja arvamusi *laste motivatsiooni ja rõõmu* osas näiteks, et lasteasutus peaks lastele pakkuma rõõmu ja võimalusi õppimiseks läbi mängu.

Koht, kuhu lapsed tulevad ... rõõmuga ning lähevad ära õnnelikult ja hea kogemusega (1091).

Horvaatia lasteasutuse töötajate kvaliteedi hinnangute kirjeldav ülevaade.

Lasteasutuse töötajad hindasid kõige kõrgemalt *sisendit* (91,1%). Pea samaväärselt oluliseks peeti nii *õpetaja kvalifikatsiooni ja oskusi* kui ka *füüsilist keskkonda* (92,9%). Väljundi kvaliteedi osas hinnati 82,1% ulatuses *laste käitumist*. Protsessi osas pidasid töötajad protsentuaalselt võrdselt oluliseks *laste motivatsiooni ja rõõmu ning suhteid ja suhtlemist* (92,8%). Vähem oluliseks peeti *laste oskusi* (69,6%).

Horvaatia lasteasutuse töötajad avaldasid avatud küsimuste vastustes kõige enam oma mõtteid *sisendi* ja veidi ka *protsessi* kvaliteedi tegurite osas. *Füüsilise keskkonna* puhul tõid töötajad välja, et hindavad läbimõeldud keskkonda, kus on mõeldud nii siseruumide kui ka väliala täielikule kasutamisele, ruumide esteetilisetele ning üldise füüsilise keskkonna lähtumine laste vajadustest. Samuti esitati arvamusi laste ja täiskasvanute suhtarvu, turvalisuse ja puhtuse kohta.

Lasteaed, millel on kenasti sisustatud ja valmistatud mängutuba. Läbi tegevuste ja mängu, mis toimuvad siseruumides ja välialal õpib laps eluks vajalikke oskusi (2102).

Lasteasutuse töötaja osas peeti oluliseks õpetaja kvalifikatsiooni ja soovi enesearenguks. Vajalikuks peeti asutuse toetust õpetajate pädevuse tõstmisel ning koostööd ekspertidega. Olulise osana õpetajate töös nähti õpetaja endi motiveeritust ja soovi lastega töötada.

... (Lasteasutuse kõik) töötajad, kellel on teadmisi, kannatlikkust, mõistmist ning kes teavad, mida mis tahes olukorras teha... (2063).

Samuti peeti väga oluliseks häid suhted erinevate sihtgruppide vahel, samuti lapsevanemate kaasamist lasteaia tegevustesse.

Hea kvaliteediga avatud suhtlemine. Hea partnerlus-suhe (lapsevanem ja õpetaja) lapse hea arengu nimel (2145). Selline atmosfäär, kus vanemad tunnevad, et nad on omaks võetud, võivad osaleda (tegevustes) ja pöörduda õpetajate poole, kui nad vajavad abi (2126).

Toodi välja mõtteid, mis haakusid *laste motivatsiooni ja rõõmuga ning lapsest lähtuva* teguritega. Selgitati, et hea lasteaed on selline, kus lapsed on rõõmsad, motiveeritud tegutsema, sealjuures väärtustatakse lapse loovust. Samuti peeti oluliseks laste individuaalsuse tähtsustamist, laste vajadustest ja võimetest lähtumist juba õppe planeerimisel.

Lasteaed, kus hariduspraktikaid parandatakse järjepidevalt, et lapsi paremini mõista ... (2037).

Eesti lasteasutuse töötajate hinnangute kirjeldav ülevaade.

Töötajad hindasid kõige kõrgemalt *protsessi* kvaliteeti (89,5%), samuti selle alt *suhteid ja suhtlemist* (94,7%) ning pea sama väärtselt *sisendi* osas *õpetaja kvalifikatsiooni ja oskuseid* (94,8%). *Väljund* osas hinnati kõige kõrgemalt *laste käitumist* (79%). Vähem oluliseks hinnati *laste oskusi* (47,4%).

Avatud küsimuste vastustes avaldasid Eesti lasteasutuse töötajad kõige enam oma mõtteid *protsessi* ja mõnevõrra vähem *sisendi* kvaliteedi tegurite osas. Enam väljendati arvamusi *lasteasutuse töötaja* teguri osas, mille puhul peeti oluliseks õpetaja kvalifikatsiooni, oskusi ning motiveeritust valitud tööd tegema.

Rõõmsad, loovad ja motiveeritud töötajad (3018).

Suhete ja suhtlemise osas väärtustati koostööd õpetajate ja lapsevanemate vahel, samuti asutuse töötajate vahel. Üks vastaja pidas oluliseks asutuse maine valdkonda, st kogukonna tunnustust. Olulisena nähakse ka laste omavahelist suhtlemist.

Pingevabad ja positiivsed suhted kõigi osapoolte vahel (3062).

Läti lasteasutuse töötajate hinnangute kirjeldav ülevaade.

Mudeli *sisend*, *väljund*, *protsess* osas hindasid töötajad kõige kõrgemalt *protsessi* kvaliteeti (98,2%). *Sisendi* ja *protsessi* osas hindasid lasteasutuse töötajad 100% ulatuses järgnevaid tegureid: *sisend* – *õppematerjalid, füüsiline keskkond, õpetaja kvalifikatsioon ja oskused*; *protsess* – *laste algatus, laste motivatsioon ja rõõm, suhted ja suhtlemine*. *Väljundi* osas hindasid lasteasutuse töötajad kõige kõrgemalt *laste oskusi* (92,9%). Läti lasteasutuse töötajad hindasid mõnevõrra madalamalt *väljundi* tegureid – *laste teadmised, laste tööd, laste käitumine* (82,1%).

Avatud küsimuste vastustes avaldasid Läti lasteasutuse töötajad kõige enam oma mõtteid *sisendi* ja veidi vähem *protsessi* tegurite osas. Kõige enam väljendati arvamusi seoses *lasteasutuse töötajaga*. Peamiselt toodi välja õpetaja head teadmised ja oskused (kvalifikatsioon). Samuti iseloomustati õppivat kogukonda, kus õpetajad jagavad oma kogemusi ja teadmisi, kus proovitakse ühise eesmärgi nimel koos töötada ja vastuseid leida.

... professionaalsed, loovad ja energilised õpetajad, kes oma töös kasutavad uuenduslikke ideid (4024).

Laste motivatsiooni ja rõõmu osas toodi välja, et olulised on laste endi tunded seoses asutusega ning millise emotsiooniga lapsed tulevad lasteaeda ja kuidas seal lahkuvad. Samuti nimetati laste loovuse ärgitamist ja mängu osa õppetöös.

...laps käib rõõmsalt lasteaias... (4024).

Portugali lasteasutuse töötajate hinnangute kirjeldav ülevaade.

Töötajad hindasid kõige kõrgemalt *protsessi* kvaliteeti (95,7%). *Sisendi* osas hinnati kõige olulisemaks *õpetaja kvalifikatsiooni ja oskusi* (96,6%). *Väljund* osas hindasid töötajad võrdselt (93,1%) oluliseks *laste teadmisi* ja *laste käitumist* ning *protsessi* osas võrdselt (96,6%): *laste kaasahaaratust, laste motivatsiooni ja rõõmu, suhted ja suhtlemist*. Mõnevõrra vähem oluliseks hinnati *laste töid*, 82,8% vastajatest.

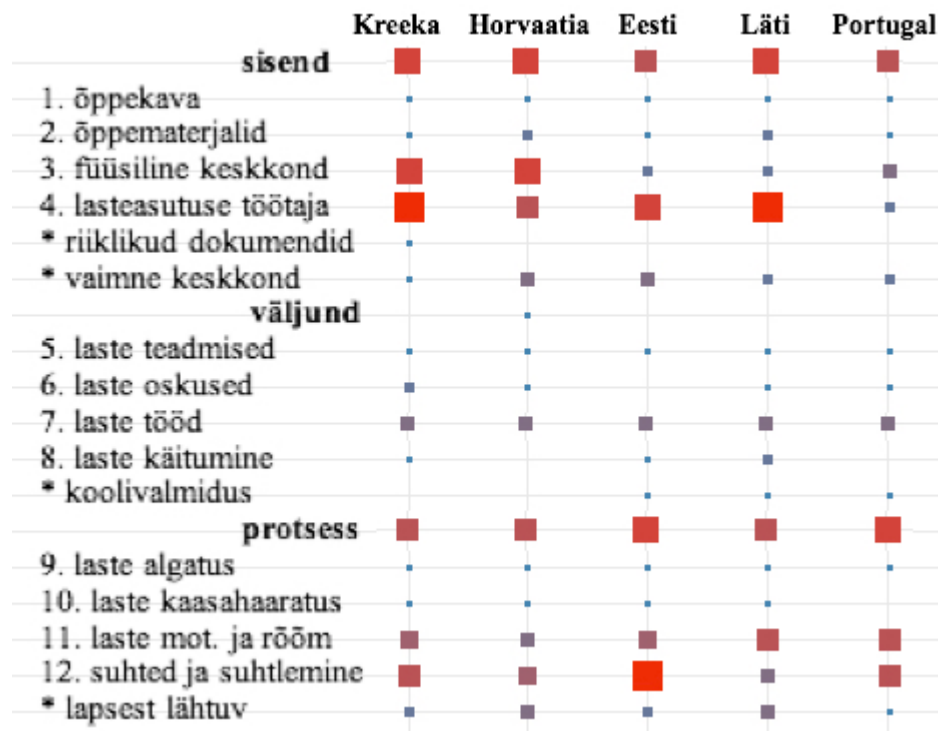
Portugali lasteasutuse töötajad avaldasid avatud küsimuste vastustes kõige enam oma mõtteid *protsessi* ja mõnevõrra vähem *sisendi* kvaliteedi osas. Veidi enam väljendati oma arvamust *füüsilise keskkonna* osas, mille puhul peeti oluliseks, et olemas oleksid vajalikud võimalused ja vahendid, et laps saaks vabalt mängida.

... (väline keskkond), mis on piisava infrastruktuuri ja toimimisega (5040).

Samuti pea võrdselt toodi välja tegureid *laste motivatsioon ja rõõm* ning *suhted ja suhtlemine*. Töötajad pidasid oluliseks, et laps tunneks end lasteasutuses hästi, oleks rahul ja

motiveeritud nii lasteaeda tulema kui ka seal tegutsema. Tähtsustati koostööd ja häid suhteid erinevate osapoolte vahel, samuti infovahetust õpetajate ja lapsevanemate vahel ning lapsevanemate kaasamist.

Laste motivatsioon ja rahulolu (5037). Sihtgruppide vahelised suhted ja suhtlemine (lapsed, lapsevanemad, õpetajad jne) (5111).



Joonis 3. Kreeka, Horvaatia, Eesti, Läti ja Portugali lasteasutuse töötajate avatud vastuste andmeanalüüsi tulemused.

3.2. Eri riikide lapsevanemate hinnangud lasteasutuse kvaliteedi teguritele

Järgnevas peatükis esitatakse kvantitatiivse ja kvalitatiivse andmeanalüüsi olulisemad tulemused lasteaia kvaliteedile eri riikide lapsevanemate hinnangul. Kreeka, Horvaatia, Eesti, Läti ja Portugali lapsevanemate vastuste kvalitatiivse andmeanalüüsi tulemusi näitlikustab joonis 4 peatüki lõpus.

Kreeka lapsevanemate hinnangute ülevaade.

Lapsevanemate seas hinnati sarnaselt õpetajatega kõige kõrgemalt *protsessi* (91%). *Sisendi* osas pidasid lapsevanemad kõige olulisemaks *õpetaja kvalifikatsiooni ja oskuseid* (94,3%), *väljundi* osas *laste käitumist* (87,7% vastajatest). Protsessi osas pidasid vastajad 94,3%

ulatuses oluliseks *laste motivatsiooni ja rõõmu*. Vähem oluliseks pidasid lapsevanemad *laste teadmisi* (64,8%).

Kreeka lapsevanemad avaldasid avatud küsimuste vastustes kõige enam oma mõtteid *sisendi* osas. Sarnaselt Kreeka lasteasutuse töötajatega rõhutasid ka lapsevanemad *füüsilise keskkonna* ja *lasteasutuse töötaja* tähtsust. Esimese osas töid vanemad välja hea infrastruktuuri olemasolu, puhtuse ja turvalisuse, samuti tähtsustavad vanemad väga õuesõppe tegevusi.

Hea lasteaias peaks olema hea infrastruktuur ning peale klassiruumi välisala võimalused, mis pakuks kogemuslikku õppimist ja kokkupuudet loodusliku keskkonnaga (1007).

Lasteasutuse töötajate puhul nägid lapsevanemad kõige olulisemana pädevaid õpetajaid, kes oleksid ka rõõmsad ning kasutaksid kaasaegseid meetodeid. Lapsevanemad pidasid oluliseks, et õpetajal oleks psühholoogia-alased teadmised või siis tugi sotsiaaltöötajalt, et oma tööd veelgi paremini teha. Samuti väljendasid lapsevanemad, et õpetajal oleksid oskused rühma hallata ja distsiplineerida ning motiveeritus ja pühendumus oma töö vastu.

Horvaatia lapsevanemate hinnangute ülevaade.

Lapsevanemate seas hinnati kõige kõrgemalt *protsessi* (91,5%). *Sisendi* osas hindasid vastajad kõige olulisemaks *õpetaja kvalifikatsiooni ja oskusi* (98%), *väljundi* osas *laste käitumist* (82%) ning *protsessi* osas *suhteid ja suhtlemist* (96%). Vähem oluliseks (57%) hindasid vastajad *laste teadmisi*.

Avatud küsimuste vastustes avaldasid lapsevanemad kõige enam oma mõtteid *sisendi*, eriti *füüsilise keskkonna* ning *lasteasutuse töötaja* osas. Füüsilise keskkonna puhul pöörasid lapsevanemad kõige enam rõhku lasteaias söögile, ruumide esteetilisusele ja suurusele ning lapse ja täiskasvanu suhtarvule, lisaks ka turvalisusele ja puhtusele. Kvaliteetse lasteasutust määrab lapsevanemate jaoks samuti õpetajate kvalifikatsioon, oskused ja nende töömotivatsioon. Samuti peeti oluliseks spetsialistide olemasolu asutuses.

Lapsed peaksid olema sobivas ruumis (ruutmeetrid, valgustus, sobivad tualetid, vastav mööbel asjade hoiustamiseks). Ruum peab võimaldama neil läbi viia planeeritud tegevusi, võimalused puhkeajaks ja söömiseks. Rühmade jagunemine peaks toimuma nii, et vanemad lapsed ei häiriks nooremate laste und ... (2130). Hea meetodid, ekspertteadmised ja oskused teadmiste edastamiseks ning lastes õppimise vastu huvi tekitamine (2123).

Eesti lapsevanemate hinnangute ülevaade.

Lapsevanemad hindasid kõige kõrgemalt *protsessi* (93,8%). *Sisendi* osas hindasid vastajad kõige olulisemaks *õpetaja kvalifikatsiooni ja oskusi* (97,2%), *väljundi* osas *laste käitumist* (87,5%) ning *protsessi* alt *laste motivatsiooni ja rõõmu* (98,6%). Vähem oluliseks hindasid vanemad *õppekava* (80,6%).

Avatud küsimuste vastustes avaldasid lapsevanemad kõige enam oma mõtteid *sisendi* ja mõnevõrra vähem *protsessi* kvaliteedist. Lapsevanemad tõid kõige enam oma mõtteid välja *füüsilise keskkonna* ja *lasteasutuse töötaja* kohta. Lapsevanemad selgitasid, et kõige olulisem on laste turvalisus lasteasutuses ning vastavalt lastest vanusele loodud ümbritsev keskkond. Samuti mainiti tervislikku toitumist, laste ja täiskasvanute suhtarvu, puhtust ning õuesõppe võimalusi. Kvaliteetset lasteasutust määratleb lapsevanemate jaoks samuti õpetajate kvalifikatsioon, oskused laste õpetamiseks ja laste motiveerimiseks ning õpetajate endi motiveeritus tööle. Välja toodi ka õpetajal oskused rühma hallata ja distsiplineerida.

... kus lapsel on turvaline olla (3071). Kus ma ei pea muretsema, kas kõik on hästi ja laps on hästi hoitud... (3012). Õpetaja teadmised laste õpetamiseks ja õppeprotsessi kaasamiseks (3067). ... lapsekesksed, head õpetajad (kes ei tee oma tööd ainult raha eest) (3069).

Samuti pidasid vanemad oluliseks *laste motivatsiooni ja rõõmu* ning *suhteid ja suhtlemist*. Oluliseks peeti, et laps sooviks lasteaeda minna ja seal käia, samuti seda, et lasteaed pakuks mängulist õpet ja võimalusi lapsel olla loov. Peeti olulist õpetaja ja lapsevanema koostööd, samuti kodu toetamist lasteasutuse poolt, olulisena toodi välja ka kõigi teiste tasandite omavaheline suhtlus ja koostöö.

Kui laps tunneb saavutuste ja oskuste üle rõõmu ning seda teised (õpetajad, lapsevanemad) märkavad ja tajuvad (3088). Vanemate ja õpetajate vaheline suhtlus, sest siis on võimalik saada teavet lapse arengu kohta ja võib arutada, mida kodus tuleks teha... (3047).

Läti lapsevanemate hinnangute ülevaade.

Lapsevanemate seas hinnati kõige kõrgemalt *protsessi* (93,3%). *Sisendi* osas pidasid vastajad kõige olulisemaks *füüsilist keskkonda* (98,4%), *väljundi* osas *laste käitumist* (85,7%). *Protsessi* osas pidasid vanemad oluliseks *suhteid ja suhtlemist* (95,3%) ja *laste algatust* (95,2%). Lapsevanemad hindasid mõnevõrra vähem oluliseks *laste teadmisi* (81%).

Läti lapsevanemad avaldasid avatud küsimuste vastustes kõige enam oma mõtteid *sisendi* osas. *Lasteasutuse töötaja* puhul toodi välja nii õpetaja kvalifikatsioon kui ka tema oskused, üks vastaja rõhutas, et olulisemad on just oskused, mitte haridus. Leiti, et õpetajad peavad olema loovad ja sõbralikud, kuid suutma lapsi hallata ja rühmas distsipliini hoida.

Õpetajate oskused, mitte haridus. Õpetaja peab suutma luua huvi lapses ja olla tema sõber, kuid samal ajal peab ta olema kindel, kannatlik ja aitama last, kui laps seda vajab (4029).

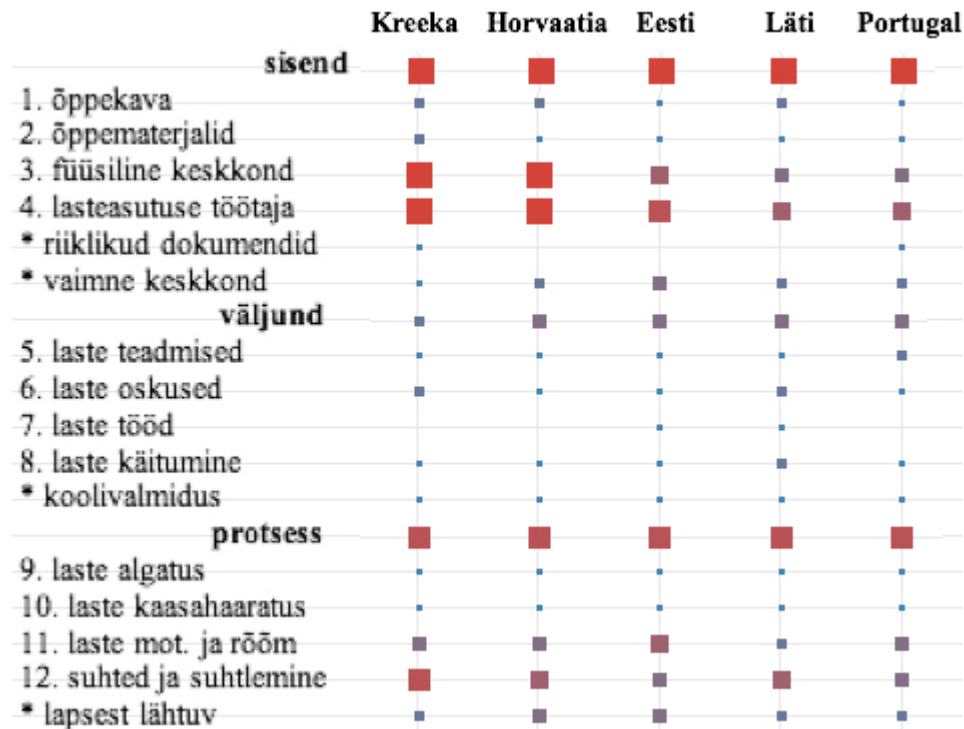
Portugali lapsevanemate hinnangute ülevaade.

Lapsevanemad hindasid kõige kõrgemalt *protsessi* (98%). *Sisendi* osas hinnati kõige olulisemaks *õpetaja kvalifikatsiooni ja oskusi* (97,7%), *väljundi osas laste käitumist* (90,9%) ning *protsessi osas 100% ulatuses laste motivatsiooni ja rõõmu*. Vähem oluliseks hindasid vanemad *laste töid* (72,7%).

Portugali lapsevanemad avaldasid avatud küsimuste vastustes kõige enam oma mõtteid *sisendi* ja mõnevõrra vähem *protsessi* osas. Füüsilise keskkonna osas toodi välja, et oleks loodud peamised head tingimused, et lapsed saaksid oma vajadused rahuldatud. Lisaks märgiti, et oluline on laste turvalisus ja ruumide puhtus. Lapsevanemad pöörasid rõhku ka õuesõppe tegevustele ja tingimustele. Lapsevanemad rõhutasid ka lasteasutuse töötajate professionaalsust ja nende motiveeritust lastega töötada.

Hea keskkond, WC tingimused (sobivad), juurdepääsud ruumidele jne. (5109).

...professionaalsete õpetajatega, kes on pädev (heade teadmistega) ja tähelepanelik. (5008). ...sest see kutseala peab meeldima, et teha head tööd. (5050).



Joonis 4. Kreeka, Horvaatia, Eesti, Läti ja Portugali lapsevanemate avatud vastuste andmeanalüüsi tulemused.

3.3. Eri riikide lasteasutuse töötajate ja lapsevanemate hinnangute erinevused lasteasutuse kvaliteedi hindamisel

Järgnevas peatükis esitatakse kvantitatiivse andmeanalüüsi olulisemad tulemused eri riikide lasteasutuse töötajate ja lapsevanemate hinnangute võrdlustest.

Kreeka lasteasutuse töötajate ja lapsevanemate hinnangute erinevused.

Leidmaks, kas lapsevanemate ja lasteasutuse töötajate hinnangute vahel on statistiliselt olulisi erinevusi, võrreldi gruppe Mann-Whitney U-testiga. Analüüsist selgus, et Kreeka valmi puhul ei eristu olulisi erinevusi. Täpsustav info andmetest on lisas 4 (tabel 1).

Horvaatia lasteasutuse töötajate ja lapsevanemate hinnangute erinevused.

Uuritavate hinnangute vahel leiti oluline erinevus mudeli *sisendi* teguri puhul ($U=1799,5$, $p<0,01$), töötajad hindasid sisendit kõrgemalt (91,1%) kui lapsevanemad (81,8%). Samuti eristusid hinnangud *õppematerjalide* ($U=2112,5$, $p<0,01$) ja *füüsilise keskkonna* ($U=1286,5$, $p<0,01$) puhul. *Õppematerjale* hindavad lasteasutuse töötajad kõrgemalt (91,1%) kui

lapsevanemad (77%). *Füüsilist keskkonda* hindavad töötajad samuti olulisemaks (92,9%) kui lapsevanemad (67%). Täpsemad andmed lisas 4 (tabel 2).

Eesti lasteasutuse töötajate ja lapsevanemate hinnangute erinevused.

Lapsevanemate ja lasteasutuse töötajate hinnangute vahel leiti oluline erinevus *väljundi* teguri puhul ($U=359,5$, $p<0,01$), mida hindasid lapsevanemad olulisemaks kui lasteasutuse töötajad. Mudeli *väljundi* kõikides kategooriates ilmnisid statistilised erinevused, mida hindasid lapsevanemad kõrgemalt võrreldes lasteasutuse töötajatega. Tulemusi selgitab järgnev tabel 5.

Tabel 5. Eesti lapsevanemate ja lasteasutuse töötajate väljundi kategooriate statistilised erinevused

Eesti	Lapsevanemad %	Lasteasutuse töötajad %	p	U-statistik
Väljund	83,7	59,2	,001**	359,5
5. laste teadmised	80,7	52,6	,005**	413,0
6. laste oskused	81,9	47,4	,004**	404,0
7. laste tööd	84,7	57,9	,007**	431,0
8. laste käitumine	87,5	79	,033*	487,0

Märkus. p – olulisustõenäosus, * – $p<0,05$, ** – $p<0,01$

Samuti ilmnis vastajate vahel oluline erinevus *suhted ja suhtlemine* osas ($U=545,5$, $p<0,05$), lapsevanemad hindasid eelnimetatud tegurit kõrgemalt (97,2%) võrreldes lasteasutuse töötajatega (94,7%). Täpsustav tabel andmetest on lisas 4 (tabel 3)

Läti lasteasutuse töötajate ja lapsevanemate hinnangute erinevused.

Uuritavate hinnangute vahel leiti oluline erinevus mudeli kahes osas. Esiteks *sisendi* puhul ($U=598,0$, $p<0,05$), mida hindasid lasteasutuse töötajad kõrgemalt (97,3%) võrreldes lapsevanematega (91,7%). Teiseks *protsessi* osas ($U=666,5$, $p<0,05$) hindasid lasteasutuse töötajad seda kõrgemalt (98,2%) võrreldes vanematega (93,3%).

Samuti eristusid vastajate vahel olulised erinevused *õppematerjalide* ($U=666,0$, $p<0,05$) ning *õpetaja kvalifikatsiooni ja oskuste* ($U=714,0$, $p<0,05$) osas. *Õppematerjale* hindasid lasteasutuse töötajad maksimaalselt (100%), ent lapsevanemad mõnevõrra vähem (85,7%). *Õpetaja kvalifikatsiooni ja oskusi* hindasid samuti töötajad olulisemaks (100%) võrreldes lapsevanematega (95,3%). Täpsustav tabel andmetest on lisas 4 (tabel 4).

Portugali lasteasutuse töötajate ja lapsevanemate hinnangute erinevused.

Uuritavate hinnangute vahel leiti üks oluline erinevus. *Laste motivatsiooni ja rõõmu* ($U=1050,0$, $p<0,05$) hindasid töötajad 96,6% ulatuses, ent lapsevanemad hindasid tegurit maksimaalselt (100%). Täpsustav tabel andmetest on lisas 4 (tabel 5).

Kõigi riikide lasteasutuse töötajate ja lapsevanemate hinnangute koondvõrdlus.

Järgnevas peatükis esitatakse esmalt statistiliselt olulised erinevused lapsevanemate grupi puhul ning seejärel lasteasutuse töötajate puhul.

Lapsevanemate grupi vastuseid analüüsid ilmnas, et statistiliselt oluline erinevus esines *sisendi ja väljundi* puhul ($p<0,05$). Kõige kõrgemalt hindasid *sisendit* Portugali lapsevanemad ja kõige madalamalt Horvaatia vanemad. *Väljundit* hindasid kõige kõrgemalt Eesti lapsevanemad ning madalaimalt Horvaatia vanemad.

Füüsilist keskkonda ($p<0,01$) hindasid uurimuses osalenud riikidest kõige olulisemaks Läti lapsevanemad, kõige madalamalt Horvaatia vanemad. *Laste teadmiste ja oskuste* ($p<0,01$) puhul esines samuti oluline erinevus, mida hindasid kõrgeimalt Läti lapsevanemad ja madalaimalt Horvaatia vanemad. Viimasena ilmnas oluline erinevus *laste kaasahaaratuse* puhul ($p<0,01$), mida hindasid kõige kõrgemalt Portugali lapsevanemad ning mõnevõrra madalamalt Horvaatia lapsevanemad. Tulemusi selgitab järgnev tabel 6.

Tabel 6. Kreeka (N=105), Horvaatia (N=100), Eesti (N=72), Läti (N=63), Portugali lapsevanemate (N=88) hinnangute hinnangute võrdlus Kruskal-Wallis võrdlustesti näitel

Lapsevanem	Kreeka %	Horvaatia %	Eesti %	Läti %	Portugal %	p
SISEND	84,8	<u>81,8</u>	86,8	91,7	92,3	,018*
1. õppekava	75,3	85	80,6	87,3	86,4	,250
2. õppematerjalid	81	77	83,3	85,7	92	,207
3. füüsiline keskkond	88,5	<u>67</u>	86,1	98,4	93,2	,000**
4. õpetaja kvalifikatsioon ja oskused	94,3	98	97,2	95,3	97,7	,264
VÄLJUND	71,9	<u>67,5</u>	83,7	83,3	79,3	,025*
5. laste teadmised	64,8	<u>57</u>	80,7	81	75	,001**
6. laste oskused	65,7	<u>64</u>	81,9	82,5	78,4	,008**
7. laste tööd	69,6	67	84,7	84,2	72,7	,076
8. laste käitumine	87,7	82	87,5	85,7	90,9	,103
PROTSESS	91	91,5	93,8	93,3	98	,114
9. laste algatus	85,8	85	83,3	95,2	95,5	,092
10. laste kaasahaaratus	90,4	<u>91</u>	95,8	92	97,7	,003**
11. laste motivatsioon ja rõõm	94,3	94	98,6	90,5	100	,114
12. suhted ja suhtlemine	93,4	96	97,2	95,3	98,9	,398

Märkus. p – olulisustõenäosus, * – $p < 0,05$, ** – $p < 0,01$, allajoonitud – madalaim näitaja, **paks kiri** – kõrgeim näitaja

Lasteasutuse töötajate gruppi analüüsid selgus, et statistiliselt oluline erinevus esines mudeli *sisendi* ($p < 0,01$) ja *väljundi* ($p < 0,05$) puhul. *Sisendit* hindasid Läti lasteasutuse töötajad kõige kõrgemalt ning madalamalt Eesti lasteasutuse töötajatega. *Väljundit* hindasid kõige kõrgemalt Portugali lasteasutuse töötajad ja uurimuses osalenud riikidest madalaimalt taas Eesti lasteasutuse töötajad.

Sisendi osas esines olulised erinevused *õppekava* ($p < 0,05$) osas, mida hindasid uurimuses osalenud riikidest kõige olulisemaks Portugali lasteasutuse töötajad ning kõige vähem oluliseks Eesti töötajad. Teiseks hindasid Läti lasteasutuse töötajad olulisemaks *õppematerjale* ($p < 0,05$) ning kõige vähem oluliseks Kreeka lasteasutuse töötajad. *Füüsilist keskkonda* ($p < 0,05$) hindasid kõige olulisemaks samuti Läti lasteasutuse töötajad ning mõnevõrra vähem Eesti töötajad.

Väljundi osas esinesid statistiliselt olulised erinevused *laste teadmiste* ($p < 0,01$) ja *laste oskuste* ($p < 0,01$) osas. Mõlema eelnimetatud teguri puhul hindasid uurimuses osalenud riikidest kõige madalamaks Eesti lasteasutuse töötajad. *Laste teadmisi* hindasid kõige

kõrgemalt Portugali lasteasutuse töötajad ning *laste oskusi* hindasid kõrgeimalt Läti lasteasutuse töötajad. Tulemusi selgitab järgnev tabel 7.

Tabel 7. Kreeka (N=15), Horvaatia (N=56), Eesti (N=19), Läti (N=28), Portugali lasteasutuse töötajate (N=29) hinnangute hinnangute võrdlus Kruskal-Wallis võrdlustesti näitel

Lasteasutuse töötaja	Kreeka %	Horvaatia %	Eesti %	Läti %	Portugal %	p
SISEND	85	91,1	<u>81,6</u>	97,3	92,2	,005**
1. õppekava	80	87,5	<u>68,5</u>	89,3	89,7	,021*
2. õppematerjalid	<u>73,3</u>	91,1	73,7	100	93,1	,014*
3. füüsiline keskkond	93,4	92,9	<u>89,5</u>	100	89,7	,011*
4. õpetaja kvalifikatsioon ja oskused	93,3	92,9	94,8	100	96,6	,105
VÄLJUND	73,3	71,4	<u>59,2</u>	84,8	89,7	,016*
5. laste teadmised	66,7	69,8	<u>52,6</u>	82,1	93,1	,008**
6. laste oskused	73,3	69,6	<u>47,4</u>	92,9	89,7	,001**
7. laste tööd	80	73,2	57,9	82,1	82,8	,178
8. laste käitumine	73,4	82,1	79	82,1	93,1	,772
PROTSESS	91,7	89,7	89,5	98,2	95,7	,173
9. laste algatus	86,7	85,7	84,2	100	93,1	,240
10. laste kaasahaaratus	93,3	87,5	89,5	92,8	96,6	,491
11. laste motivatsioon ja rõõm	93,3	92,8	89,4	100	96,6	,472
12. suhted ja suhtlemine	93,4	92,8	94,7	100	96,6	,209

Märkus. p – olulisustõenäosus, * – $p < 0,05$, ** – $p < 0,01$, allajoonitud – madalaim näitaja, **paks kiri** – kõrgeim näitaja

4. Arutelu

Käesoleva töö eesmärgiks on välja selgitada ja võrrelda Eesti, Läti, Horvaatia, Kreeka ja Portugali lasteasutuste töötajate ning lapsevanemate hinnanguid lasteasutuse kvaliteedi tegurite osas. Kvaliteetset alusharidust peetakse väga oluliseks (Alushariduse ja lapsehoiu..., 2014; Anders et al., 2012; Glenn-Applegate, Justice, & Kaderavek, 2016; Kragh-Müller & Ringsmose, 2015), mistõttu on oluline kaardistada, mida erinevad osapooled kvaliteedi all silmas peavad ja milliseid tegureid väärtustavad (Brodin, Hollerer, Renblad, & Stancheva-Popkostadinova, 2015).

Järgnevas peatükis arutletakse käesoleva uurimuse peamiste tulemuste üle varasemate uurimuste valguses, tuuakse välja uurimuse kitsaskohad, töö praktiline väärtus ning esitatakse soovitusel edasisteks uurimusteks.

4.1. Eri riikide lasteasutuse töötajate ja lapsevanemate hinnangud lasteasutuse kvaliteedi teguritele.

Uurimuse kvantitatiivse andmeanalüüsi tulemusel selgus, et kõigi uurimuses osalenud lapsevanemate hinnangul on kõige olulisem lasteasutuse kvaliteedis *protsess*. Lasteasutuse töötajate hinnangud jagunesid kahe valdkonna – *protsessi* (Kreeka, Eesti, Läti, Portugal) ja *sisendi* (Horvaatia) vahel. Teistes hariduslikes uurimustes on välja toodud, et kvaliteetset lasteasutust väljendavad tegurid, mis kuuluvad *protsessi* (Laevens 2004) ja *sisendi* (või struktuurse) kvaliteedi alla (Sheridan, 2007). Ka käesoleva uurimuse tulemused kinnitavad just *protsessi* ja selleks eelduseid loova *sisendi* tähtsust alushariduse *protsessi* erinevate osapoolt jaoks: kõigi riikide lapsevanemad ja lasteasutuse töötajate vastustes on *protsess* oluline. Lasteasutuse töötajad tunnetavad olulisena ka *sisendit*, mis võib olla seotud põhjusega, et nemad ise on *protsessi* loojad ja näevad vajadust ka kvaliteetsele *sisendile*.

Teisalt töid uuritavad uurimuse kvalitatiivses osas välja mõtteid, mis ei haakunud täielikult kvantitatiivsete tulemustega. Kvalitatiivsete uurimistulemuste järgi esitasid kõigi riikide lapsevanemad oma mõtteid kõige enam *sisendi* osas ning mõnevõrra vähem *protsessi* osas. Ka varasemates uuringutes on välja toodud, et uuringutes võivad oluliselt erineda numbrilised hinnangud ja kommentaarides esitatud (Sheridani, 2007). Töö autorina võib eeldada lähtudes tulemustest, et lapsevanemate selgitused avatud vastutustes annavad täpsema ülevaate nende vaatekohtadest. Teisalt on *protsess* ja *sisend* väga tihedalt omavahel seotud, seega ei pruugi numbrilisel hindamisel lapsevanemad ning töötajad neid niivõrd eristada. Seega võrreldes kvantitatiivsete tulemustega, esitasid lapsevanemad oma kirjeldustes hoopis *sisendi* alla kuuluvaid tegureid: *lasteasutuse töötajad* ja *füüsiline keskkond*. Erinevused esinesid ka lasteasutuste töötajate arvamuste koondamisel, kõige enam esitasid Eesti ja Portugali lasteasutuse töötajad oma mõtteid *protsessi* ning Kreeka, Horvaatia ja Läti lasteasutuse töötajad *sisendi* osas. Avatud küsimustes saadi uuritavalt pigem informatsiooni, et tähtsustatakse *sisendi* alla kuuluvaid tegureid, mis on erinev kvantitatiivsetest tulemustest. *Sisendi* kvaliteedi alla kuuluvad samuti tegurid, mis on seotud füüsilise keskkonnaga ning mida õpetajad saavad muuta vaid osaliselt, sest need on seotud riiklike alusdokumentide, rahastusega ja organisatoorsete võimalustega. Ka Brodin, Hollerer,

Renblad, ja Stancheva-Popkostadinova (2015) uurimuse järgi mõjutavad sisendi kvaliteedi alla kuuluvad tegurid (lastegrupi suurus, töökliima, pedagoogiline planeerimine) oluliselt lasteasutuse kvaliteeti.

Protsessi kvaliteeti hindasid kõrgelt nii lapsevanemad kui ka lasteasutuse töötajad, lapsevanemad näevad kõige olulisemana tegureid *laste motivatsiooni* (Kreeka, Eesti, Portugal) ning *suhteid ja suhtlemist* (Horvaatia, Läti). Kõigi riikide lasteasutuse töötajad näevad olulisimana tegureid *suhteid ja suhtlemist* ning Kreeka, Horvaatia, Läti ja Portugali töötajad *laste motivatsiooni*. Nii lapsevanemad kui ka lasteasutuse töötajad kirjeldasid avatud vastustes, et oluline on laste rahulolu, mis saavutatakse läbi mängulise õppe. Heade suhete ühe osana tõid lasteasutuse töötajad välja, et oluline on lapsevanemate kaasamine rühmade tegevustesse. Sheridan ja Samuelsson (2013) toovad oma uurimuses samuti välja, et pedagoogiline kvaliteet kujuneb välja ühe osana õpetaja lapse vahelises suhtluses. Seega on tähtis, et õpetajate ja laste vahel toimiks vastastikune mõju ja kommunikatsioon, mis aitab kaasa laste rahulolu ning rõõmu suurendamisele. Tulemustest lähtuvalt võib välja tuua, et protsessi osas tajuvad nii lapsevanemad kui ka töötajad olulisemana *suhteid ja suhtlemist*, mis mõjutab kogu protsessi tegevusi ning õpetaja ja lapse vaheline suhtlus on oluline määraja, mõjutades, kuidas laps tunneb end lasteaia keskkonnas.

Sisendi kvaliteeditegurit tähtsustasid enam lasteasutuse töötajad, sh hindasid kõigi valimis osalenud riikide töötajad kõige kõrgemalt *õpetaja kvalifikatsiooni*. Kvalitatiivsest analüüsist selgus, et lasteasutuse töötajad peavad oluliseks õpetajate enesearengut, motiveeritust ning ka head tugipersonali. Sheridan (2007) esitab oma uurimuses, et õpetajad hindavad tavaliselt kõrgemalt tegureid, mis on seotud nende endiga, näiteks töötamise ja õpetamise meetodid. Kuigi tulemustest selgus, et õpetajad hindavad uusi teadmisi, ei väljendunud niivõrd kas ja millisel määral õpetajad neid soovivad kasutada. Antud magistritöö raames selgus, et eelnimetatud tegureid pidasid oluliseks ka lapsevanemad (Kreeka, Horvaatia, Eesti, Portugal). Lapsevanemad tõid välja, et olulised on õpetaja loovus, rõõm, oskused ja kvalifikatsioon, samuti oskus rühma hallata (distsiplineerimine), kaasaegsed õpetamismeetodid ja tugipersonal. Ka varasemad uurimused on välja toonud, et lasteasutuse töötajad tõstavad esile kvaliteedi hindamisel enesega seotud tegureid, käesolevast uurimusest selgus, et ka lapsevanemad toovad välja õpetajaga seotud tegureid, kuigi osad lapsevanemad rõhutasid rohkem distsiplineeritusele. Laevers (1995) selgitab, et laste heaolu väljendub näiteks pakutavas keskkonnas, kus rahuldatus on nii lapse füüsilised kui ka emotsionaalsed vajadused. Kreeka, Horvaatia ja Läti lasteasutuste töötajad hindasid olulisena ka füüsilist keskkonda, seda pidasid oluliseks ka Läti lapsevanemad. Alushariduse ja lapsehoiu

kvaliteediraamistiku peamistes põhimõtetes (2014) tuuakse välja, et lastele tuleb tagada füüsiline ruum, kus neil on võimalused olemasoleva ja tulevase potentsiaali arenemiseks, samuti peavad olema täidetud füüsilised nõuded, mis on vastavuses tervisekaitse- ja ohutusnõuetega. Seega keskkonda ei saa luua ainult õpetaja oma teadmiste ja oskustega, vaid vajalik on riigi ja lasteasutuse tasandil tagada olemasolevale keskkonnale esitatud füüsilised nõuded, mis vastavad laste vajadustele. Käesolevas uurimuses selgus, et nii õpetajad kui ka lapsevanemad peavad oluliseks laste ja täiskasvanute suhtarvu ning füüsilise keskkonna esteetilisust. Ka Kragh-Müller ja Ringsmose (2015) toovad välja, et lasteasutuse kvaliteet on otseselt seotud laste ja täiskasvanute suhtarvuga, sest väiksemates rühmades on lastel ja õpetajatel paremad võimalused luua usalduslikud suhted, mis omakorda mõjutavad laste keelelist ja sotsiaalset arengut. Käesolevas uuringus selgus, et lapsevanemad peavad väga oluliseks just turvalisust ja puhtust ning õuesõppe läbiviimise võimalusi. Antud tulemus kattub lastevanemate osas Kragh-Müller ja Ringsmose (2015) väitega, et lapsevanemad ja õpetajad hindavad kvaliteetse asutuse osas välirajatisi, kus lapsed saavad õues loovalt mängida. Lisaks selgus uuringust, et väiksemaid rühmakomplekte hindavad kõrgemalt lasteasutuse töötajad, mis võib olla seotud sellega, et õpetajad näevad väiksemate rühmadega seonduvate asjaolude positiivsust.

Väljundi puhul hindasid kõik uurimuses osalenud riikide lapsevanemad kui ka enamus lasteasutuse töötajatest (Horvaatia, Eesti, Portugal) *laste käitumist* selle grupi teistest teguritest mõnevõrra kõrgemalt. Alushariduse ja lapsehoiu kvaliteediraamistiku peamistes põhimõtetes (2014) rõhutatakse, et alushariduses pannakse alus elukestvatele erinevate käitumismallidele, seega võiks üheks alushariduse eesmärgiks olla sotsiaalse käitumise arendamine. Üldiselt hindasid nii lasteasutuse töötajad kui ka lapsevanemad *väljundit* kõige madalamalt võrreldes teiste teguritega. Lasteasutuse töötajad hindasid madalalt kõiki *väljundi* kvaliteedi tegureid: *laste teadmised* (Kreeka, Läti), *laste oskused* (Horvaatia, Eesti), *laste tööd* (Portugal, Eesti), *laste käitumine* (Läti). Lapsevanemad hindasid samuti madalalt *laste teadmisi* (Kreeka, Horvaatia, Läti). Erinevus esines Eesti ja teiste riikide lapsevanemate hinnangutes, Eesti vanemad hindasid kõige madalamalt *õppekava*. Laevers (2004) on oma uurimuses välja toonud, et lähtuvalt teistest uuringutest hindavad lapsevanemad ja hindajad asutuse kvaliteeti *sisendi* ja/või *väljundi* kvaliteediteguritest lähtuvalt, kuid oluline oleks kvaliteeti näha nende tegurite keskaigas st *protsessi* kaudu, sest just see aitab meil mõista, kas see, mida teeme viib edasi. Läbiviidud uurimusest selgus, et antud valimi puhul nii lapsevanem kui ka lasteasutuse töötajad ei näe, et lasteasutuse kvaliteeti peaks hindama eelkõige läbi *väljundi* kvaliteediteguri, st läbi laste teadmiste/oskuste, mida nad on lasteaias

omandanud, seega ei haaku selles osas tulemused varasemate uuringutega. Võimalik, et vanemate teadlikkus on vahepealsete aastate jooksul suurenenud ja ei peeta oluliseks väljundit kui sellist, vaid nähakse olulisena kuidas väljundit saavutatakse, st läbi *protsessi* ja *sisendi*.

4.2. Eri riikide lasteasutuse töötajate ja lapsevanemate hinnangute erinevused lasteasutuse kvaliteedi hindamisel.

Lähtuvalt uurimistulemustest selgus, et Kreeka lapsevanemate ja lasteasutuse töötajate vahel ei esinenud statistiliselt olulisi erinevusi, kuid teiste riikide tulemused ei olnud niivõrd sarnased.

Sisendi osas kvantitatiivsest andmeanalüüsi tulemustest lähtuvalt selgus, et erinevad tulemused esinevad Horvaatia ja Läti lasteasutuse töötajate ja lapsevanemate vahel. *Sisendit* hindasid lasteasutuse töötajad võrreldes lapsevanematega kõrgemalt. Seega lasteasutuse töötajad väärtustavad enam nt *õpetaja kvalifikatsiooni, füüsilist keskkonda ja õppematerjale*. Siinkohal on samuti *sisendi* kvaliteet seotud õpetaja endaga (Sheridan, 2007), õpetajad pööravad tähelepanu just enda professionaalsusele, kompetentsidele ning väärtustavad end kui eeskuju lastele (Sheridan & Samuelsson, 2013).

Väljundi osas esinesid statistiliselt olulised erinevused tulemustes ainult Eesti lasteasutuse töötajate ja lapsevanemate vahel. Nimelt hindavad eelnimetatud kvaliteedi tegurit kõrgemalt lapsevanemad ja seda kõigis alategurites: *laste teadmised, laste oskused, laste tööd, laste käitumine*. Kragh-Müller ja Ringsmose (2015) toovad välja, et lasteasutustel on oluline osa laste koolivalmiduse arendamisel ning erinevate oskuste ja teadmiste arendamisel, mida laps vajab, et kultuuriruumis elada. Samas tagab arengu, sh koolivalmiduse pigem kvaliteetne protsess, mitte otseselt väljundile orienteerumine ja laste teadmiste ning oskuste treenimine (Moss & Dahlberg, 2008). Seega tulemustest selgus, et Eesti valimi lapsevanemate ja lasteasutuse töötajate vahel ei ole ühtset mõistmist selle osas, mis muudab alushariduse kvaliteetseks ning erinevalt teiste uuringus osalenud maade vanematest peavad Eesti lapsevanemad hea lasteaia kirjeldamisel oluliseks laste teadmisi ja oskusi. Siin võib olla oma mõju kooliks ettevalmistamise tähtsustamisel, sh koolikatsed esimestes klassides.

Protsessi kvaliteedi puhul esines erinevus *suhete ja suhtlemise* puhul, mida hindavad kõrgemalt Eesti lapsevanemad võrreldes lasteasutuse töötajatega. Seevastu tegureid *laste motivatsioon ja rõõm* hindavad Portugali lasteasutuse töötajad oluliselt kõrgemalt kui

lapsevanemad. Alushariduse ja lapsehoiu kvaliteediraamistiku peamistes põhimõtetes (2014) tuuakse välja, et perekond peab olema täielikult kaasatud lapse hariduse ja hoiu tegemistesse, seega teenuste kujundamiseks tuleb teha koostööd lapsevanematega, mis põhineb vastastikusele austusele ja usaldusele. Seega lähtuvalt uurimistulemustest kui ka teoreetilistest lähtekohtadest tuleks enam tähelepanu pöörata lastevanemate kaasamise tähtsustamisele ja rakendamisele. Samuti aitaks kaasamine enam nt Eesti kontekstis luua ühtsem arusaam lasteaia rollist kooliks ettevalmistamisel.

Kõigi maade lapsevanemate ja lasteasutuse töötajate võrdlus. Tulemustest selgus, et lapsevanemate osas statistiliselt oluline erinevus esines *sisendi, väljundi ja protsessi* puhul ning riigiti esinesid kultuurilised erinevused. Näiteks Horvaatia lapsevanemad hindavad kõige kõrgemalt *füüsilist keskkonda, laste teadmisi, oskusi*, kuid *kaasahaaratust* hindavad kõige kõrgemalt Portugali lapsevanemad. Teisalt eelnimetatud tegureid hindasid kõige madalamalt Läti lapsevanemad. Lasteasutuste töötajate osas esinesid statistilised olulised erinevused *sisendi, väljundi* kvaliteedi puhul. Portugali lasteasutuste töötajad hindasid kõrgelt *õppekava, laste teadmisi* ning Läti töötajad *füüsilist keskkonda* ja *laste oskusi*. Seevastu madalamalt hindasid eelnimetatud kategooriad Eesti lasteasutust töötajad. Lähtuvalt tulemustest selgus, et riigiti esinevad statistiliselt olulised erinevused, kuigi Euroopa riikides on alushariduse õppekavade ülesehitus ja rakendamine sarnane, siis selgusid põhimõttelised erinevused. Samuti on erinevad suhtumised akadeemiliste tulemuste saavutamisesse, nt mõned riigid hindavad kõrgemalt kooliks ettevalmistust, ent teised ei soovi alusharidusse kaasata tasemehariduse elemente (Alushariduse ja lapsehoiu ..., 2014). Lasteasutuse kvaliteedi hindamisel esinesid käesolevas uuringus kultuurilised erinevused, näiteks Läti lapsevanemad hindavad kõige kõrgelt väljundi tegurit ning ühes osas ka lasteasutuse töötajad. Varasemalt ei ole ühes uurimuses kajastatud Baltimaade, endise Jugoslaavia ja Euroopa riikide võrdlust, seega töö autorina võib oletada, et Nõukogude Liidu ajajärk võis oluliselt mõjutada üldist suhtumist alusharidusse, mille mõjud võivad kesta senini.

4.3. Töö piirangud

Uurimuse piiranguna saab andmekogumismeetodite osas välja tuua, et kasutatud ankeeti oleks võinud lisada enam uuritavate taustaandmeid kajastavaid küsimusi, mis oleks võimaldanud andmeanalüüsis ka neid näitajaid arvestada. Samuti oleks andmeanalüüsile andnud sügavamalt sisendit, kui uurimuses oleks kasutatud intervjuusid sihtgrupiga ning uurimuses osalejad oleks saanud oma mõtteid enam selgitada. Seega edaspidistes uuringutes

võiks laiendada uurimust läbiviidava metoodika osas nt kasutada uurimuses ka mõnede vanemate ja õpetajate intervjuerimist, et saada mitmekülgsemat ülevaadet arvamustest kvaliteedi suhtes. Teiseks oluliseks piiranguks võib pidada, et uurimuse andmetena koguti uuritavate hinnanguid, mis seetõttu võivad näidata lapsevanemate ja lasteasutuse töötajate hetkelist arvamust. Kolmandaks saab välja tuua, et valimisse kuulunud lapsevanemate ja lasteasutuse töötajate grupid olid erineva suurusega, mis võisid mõjutada esitatud tulemusi. Samuti oli igast riigist esindatud üks institutsioon, seega ei saa üldistada valimi tulemusi terve riigi lasteaedadele.

4.4. Töö praktiline väärtus

Töö autor peab oluliseks, et käesolev uuring viidi läbi rahvusvahelise valimiga, mis andis tööle laiemat vaatepunkti ja võimalusi rahvusvaheliseks kajastuseks. Samuti väärtustab autor asjaolu, et valimisse olid kaasatud nii lapsevanemad kui ka lasteasutuse töötajad, mis võimaldab võrrelda erinevaid osapooli nii kvantitatiivset kui ka kvalitatiivset andmeanalüüsi kombineerides. Teiseks on töö praktiline väljund kvaliteedimudel (sisend, väljund, protsess), mis on lihtne ja spetsiaalset ettevalmistust mitte vajav instrument, mille abil saab diskuteerida lasteaiade erinevate kvaliteeditegurite tähtsuse üle. Kvaliteedimudeli kasutamisel on näha lasteasutuste töötajate ja lapsevanemate hinnangute erisus. Lisaks kvaliteedi puhul oluliseks peetava kaardistamisele võimaldab see mudel ka rühmiti erinevate kvaliteeditegureid hinnata ja kaardistada, kuna küsimustik on lühike, saab seda teha korduvalt. See omakorda aitab asutustel enesearengut hinnata, nt sisehindamise raames. Kolmandaks on uurimuse tulemusi võimalik kasutada projektis osalenud riikide lasteaedadel oma väärtuste kaardistamiseks ja tegevuskavade koostamiseks, samuti sisehindamiseks, mida juba praegu peavad tegema Eesti lasteaiad ja alates uuest aastast ka Läti lasteasutused.

Kokkuvõte

Kvaliteedi uuringuid on läbi viidud erinevatel eesmärkidel ning sealjuures on uuritud rühmi ja lasteasutuse töötajaid (Brodin, Hollerer, Renblad, & Stancheva-Popkostadinova, 2015). Mõnevõrra vähem on uuringuid koostatud lapsevanematele (Glenn-Applegate et al., 2016), kuid lasteasutuse kvaliteediga puutuvad kokku mõlemad osapooled. Seega on oluline uurimisprobleem, kuidas hindavad Euroopa Liidu viie liikmesriigi lapsevanemad ja

lasteasutuse töötajad lasteasutuse kvaliteeti mõjutavaid tegureid ning kas ja mil määral erinevad riigiti uuritavate arvamused lasteasutuse kvaliteedi hindamisel. Magistritöö “Lapsevanemate ja lasteasutuse töötajate hinnangud lasteasutuse kvaliteedile Euroopa Liidu viie liikmesriigi näitel” eesmärgiks oli uurimisprobleemist lähtuvalt välja selgitada ja võrrelda Eesti, Läti, Horvaatia, Kreeka ja Portugali lasteasutuste töötajate ning lapsevanemate hinnanguid lasteasutuse kvaliteedi tegurite osas. Eesmärgi saavutamiseks viidi läbi kombineeritud uurimus, kus osalesid välja valitud lasteasutuste töötajad ja lapsevanemad, kokku 575 osalejat. Mõõtevahend koostati ning andmed koguti Erasmus+ koostööprojekti *Quality – 3C Child* raames.

Magistritöö tulemused näitasid, et Kreeka lapsevanemate ja lasteasutuse töötajate vastuste vahel ei esinenud statistiliselt olulisi erinevusi. Kvantitatiivse kirjeldava statistika järgi hindasid üldiselt lapsevanemad ja lasteasutuse töötajad kõrgemalt *protsessi*, ent kvalitatiivsete tulemuste järgi toodi enam välja *sisendi* kvaliteedi tegureid (*füüsiline keskkond* ja *lasteasutuse õpetaja*). Portugali lapsevanemate ja lasteasutuse töötajate hinnangute vahel esines *laste motivatsiooni ja rõõmu* puhul statistiliselt oluline erinevus. Kvantitatiivsete tulemuste põhjal ühtisid lapsevanemate ja lasteasutuse töötajate hinnangud *sisendi* osas, ent kvalitatiivsete tulemuste puhul hindasid lapsevanemad eelnimetatud tegurit kõrgemalt. Horvaatia lapsevanemate ja lasteasutuse töötajate vahel esines statistiliselt olulisi erinevusi *sisendi* kvaliteedi tegurite *õppematerjalide* ja *füüsilise keskkonna* puhul, mida hindasid kõrgemalt töötajad. Kvalitatiivsete tulemuste osas väärtustasid lapsevanemad samuti kõrgelt *sisendit*, mis ei ühildu kvantitatiivsete tulemustega. *Protsessi* hindasid kõrgelt mõlemad Horvaatia vastajate grupid. Eesti lapsevanemad hindasid kõrgemalt kõiki *väljundi* kvaliteedi tegureid (*laste teadmised, oskused, tööd ja käitumine*) võrreldes lasteasutuse töötajatega ning kõigis eelnimetatud tegurites esinesid statistiliselt olulised erinevused. Kvalitatiivsete tulemuste alusel hindasid Eesti lasteasutuse töötajad *sisendit* ja *protsessi* sama kõrgelt. Läti lapsevanemate ja lasteasutuse töötajate vahel esines statistiliselt olulisi erinevusi *sisendi* ja *protsessi* kvaliteedi osas ning tegurite *õppematerjalid, õpetaja kvalifikatsioon ja oskused* osas. Kõigi erinevuste puhul hindasid Läti töötajad eelnimetatud kategooriad kõrgemalt. Kvalitatiivsete tulemuste osas kattusid enamus tulemusi, välja arvatud *sisendi* puhul, mida Läti lapsevanemad hindavad kõrgemalt kui töötajad.

Kõikide riikide lasteasutuse töötajate hinnangud esinesid statistiliselt olulised erinevused *sisendi* ja *väljundi* kvaliteedi puhul. Kõiki eelnimetatud kvaliteedi tegureid hindasid kõige madalamalt Eesti töötajad, kõrgemalt aga Läti ja Portugali töötajad. Kõigi riikide lapsevanemate hinnangud esinesid statistiliselt olulised erinevused *füüsilise keskkonna, laste*

teadmiste, laste oskuste puhul mida hindasid kõige madalamalt Horvaatia lapsevanemad ja kõrgemalt Läti ja Eesti vanemad ning *laste kaasahaaratuse* puhul, mida hindasid madalaimalt Kreeka lapsevanemad ja kõrgeimalt Portugali lapsevanemad.

Uurimuse tulemusi on võimalik kasutada projekti kuulunud riikide lasteasutustel oma tegevuse analüüsimiseks ja järgnevate tegevuste kavandamiseks. Samuti võiksid uurimistulemused pakkuda huvi Eesti teistele lasteasutuste juhtidele, et saada üldisemaid teadmisi lasteasutuse kvaliteedi teguritest.

Summary

Assessment of parents' and child care institution's staff about quality of child care institution on the example of the European Union's five member states

Quality studies have been conducted for various purposes e.g. investigation of child groups, child care facilities etc. But there have been less investigation of parents, although the quality of the child care institution is shared by many parties. The aim of the Master's thesis was to find out and compare the assessments of the quality factors of childcare institutions in Estonia, Latvia, Croatia, Greece and Portugal. To achieve the goal, a combined study was carried out involving 575 participants of staff and parents. The measurement tool was created and data was collected in the Quality – 3C Child project.

The results of the Master's thesis showed that there were no statistically significant differences between the answers given by Greek parents and staff. According to quantitative descriptive statistics, parents and staff generally rated the *process* highest. By qualitative results *input* categories were more often outlined (*physical environment, teacher*). There was a statistically significant difference in *motivation and joy of children* in the Portuguese parents' and staff assessments. By the quantitative results, the parents' and staff ratings were similar with *input*, but on the case of qualitative results parents rated it more higher. There were statistically significant differences between the Croatian parents and staff regarding the *input* aspect, *study materials* and *physical environment* was valued higher by staff. By qualitative results parents also rated high *input*, that isn't compatible with quantitative results. Both groups of respondents assessed highly *process*. Estonian parents evaluated highly all categories of *output* (*children's knowledge, skills, works and behavior*) compared to staff assessments. Based on qualitative results staff evaluated *input* and *process* equally. There were statistically significant differences between the Latvian parents and staff regarding *input*

and *process* aspects, also in *teaching materials, teacher qualifications and skills* which staff rated higher than parents. For qualitative results parents value *input* higher than staff.

According to staff of all countries, there were statistically significant differences in *input* and *output*. Estonian staff assessed above-mentioned aspects lowest but staff from Latvia and Portugal gave higher assessment. According to parents in all countries, there were statistical differences in *physical environment, children's knowledge and skills*, which was assessed the lowest in Croatian parents and above all in the parents of Latvia and Estonia. Statistical difference showed in *involvement of children*, which was assessed lowest by Greek parents and highest Portuguese parents.

The results of the study can be used by child care institutions of the participating countries to analyze and plan further activities. Research findings could also be of interest to other leaders of child care institutions in Estonia, in order to gain more general knowledge about the quality of child care facilities.

Tänuõnad

Täna enda juhendajat Maria Jürimäed asjakohaste soovitude ning julgustava juhendamise eest. Samuti olen tänulik oma juhendajale ja Eesti Alushariduse Juhtide Ühendusele, et mul oli võimalus rahvusvahelisest projektist osa saada. Suur tänu Erasmus+ koostööprojekti *Quality – 3C Child* partneritele, kes kogusid enda riikidest andmeid ja aitasid andmete tõlkimisel inglise keelde: Dace Bicole, Prof. Vítor Costa, Maria Skordyli, Snježana Vusić-Kodvanj, Tomislav Miljak.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Birgit Pung

28.05.2018

Kasutatud kirjandus

- Alushariduse ja lapsehoiu kvaliteediraamistiku peamised põhimõtted* (2014). Külastatud aadressil
https://www.hm.ee/sites/default/files/euroopa_komisjoni_alushariduse_ja_lapsehoiu_kvaliteediraamistik.pdf
- Anders, Y., Rossbach, H.-G., Weinert, S., Ebert, S., Kuger, S., Lehrl, S., & von Maurice, J. (2012). Home and preschool learning environments and their relations to the development of early numeracy skills. *Early Childhood Research Quarterly*, 27(2), 231–244.
- Bassok, D., & Galdo, E. (2016). Inequality in Preschool Quality? Community-Level Disparities in Access to High-Quality Learning Environments. *Early Education and Development*, 27(1), 128–144.
- Bassok, D., Fitzpatrick, M., Greenberg, E., & Loeb, S. (2016). Within- and Between-Sector Quality Differences in Early Childhood Education and Care. *Child Development*, 87(5), 1627–1645.
- Bowe, A. G. (2015). The development of education indicators for measuring quality in the English-speaking Caribbean: How far have we come? *Evaluation and Program Planning*, 48, 31–46.
- Brodin, J., Hollerer, L., Renblad, K., & Stancheva-Popkostadinova, V. (2015). Preschool teachers' understanding of quality in preschool: a comparative study in three European countries. *Early Child Development and Care*, 185(6), 968–981.
- Broström, S., Hännikäinen, M., DE Jong, M., Rubinstein Reich, L., & Thyssen, S. (1995). The child's perspective - An extended view of what constitutes quality. In F. Laevers (Eds.), *An Exploration of the Concept of Involvement as an Indicator for Quality in Early Childhood Care and Education* (pp. 34-41). Edinburgh: Scottish CCC.
- Chua, C. (2004). Perception of Quality in Higher Education. *AUQA Occasional Publication*. Külastatud aadressil
<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.125.3578&rep=rep1&type=pdf>
- Cornali-Engel, I. (1995). The quality of preschool education in French-speaking Switzerland and the concept on involvement. In F. Laevers (Eds.), *An Exploration of the Concept of Involvement as an Indicator for Quality in Early Childhood Care and Education* (pp. 7-12). Edinburgh: Scottish CCC.
- Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107-115.

- Glenn-Applegate, K., Justice, L., & Kaderavek, J. (2016). How Do Caregivers Select Preschools? A Study of Children With and Without Disabilities. *Child & Youth Care Forum*, 45(1), 123–153.
- ISSA's Definition of Quality Pedagogy. Competent Educators of the 21th Century. (s.a.) Kõlastatud aadressil http://tandis.odihr.pl/documents/hre-compendium/rus/CD%20SECT%205%20EVAL/V_97_2_ENG.pdf
- Katz, L. G. (1999). *Multiple Perspectives on the Quality of Programs for Young Children*. Kõlastatud aadressil <https://eric.ed.gov/?id=ED428868>
- Kragh-Müller, G., & Ringsmose, C. (2015). Educational Quality in Preschool Centers. *Childhood Education*, 91(3), 198–205.
- Laevens, F. (2004). Well-being and Involvement in Care Settings. A Process-oriented Self-evaluation Instrument. Kõlastatud aadressil <https://www.kindengezin.be/img/sics-ziko-manual.pdf>
- Leavers, F. (1995). *An Exploration of the Concept of Involvement as an Indicator for Quality in Early Childhood Care and Education*. Edinburgh: Scottish CCC.
- Malovic, M., & Malovic, S. (2017). Parents' Perspective on the Quality of Kindergarten. *Research in Pedagogy*, 7(2), 200–220.
- Moss, P., & Dahlberg, G. (2008). Beyond quality in early childhood education and care: Languages of evaluation. *New Zealand Journal of Teachers' Work*, 5(1), 3–12.
- Nguyen, K. D., Oliver, D. E., & Priddy, L. E. (2009). Criteria for Accreditation in Vietnam's Higher Education: Focus on Input or Outcome? *Quality in Higher Education*, 15(2), 123–134.
- Pianta, R. C., La Paro, K. M., & Hamre, B. K. (2008). *Classroom Assessment Scoring System: Manual K-3*. Baltimore: Paul H Brookes Publishing.
- Quality – 3C Child (s.a.). Kõlastatud aadressil <https://3cchild.wordpress.com/home/>
- Sheridan, S. (2007). Dimensions of Pedagogical Quality in Preschool. *International Journal of Early Years Education*, 15(2), 197–217.
- Sheridan, S., Giota, J., Han, Y.-M., & Kwon, J.-Y. (2009). A cross-cultural study of preschool quality in South Korea and Sweden: ECERS evaluations. *Early Childhood Research Quarterly*, 24(2), 142–156.
- Sheridan, S., & Samuelsson, I. P. (2013). Preschool a source for young children's learning and well-being. *International Journal of Early Years Education*, 21(2–3), 207–222.

- Smidt, W., & Rossbach, H.-G. (2016). Educational process quality in preschools at the individual child level: findings from a German Study. *Early Child Development and Care, 186*(1), 78–95.
- Teadustöö eetika. (s.a.). Külastatud aadressil <https://www.eetika.ee/et/teaduseetika/teadustoo>.
- Themas, A., Tarum, H., Soo, K., Reisberg, L., Aksen, M., Puolokainen, T., Lauri, T. ja Themás, E. (2015). Alushariduse ja lapsehoiu uuring. Tartu: Tartu Ülikool.
- Tool 8. Early Language & Literacy Classroom Observation (s.a.) Külastatud aadressil https://www.unicef.org/eca/ru/Tool_8.pdf
- UNICEF (2000). *Defining Quality in Education*. Külastatud aadressil <https://www.unicef.org/education/files/QualityEducation.PDF>.
- UNICEF (2017). *Early learning*. Külastatud aadressil https://www.unicef.org/education/bege_61657.html.
- UNICEF (s.a.). *Teaching and Learning Processes*. Külastatud aadressil https://www.unicef.org/eca/early_childhood_20599.html.
- Venkatesh, V., Brown, S. A., & Sullivan, Y. W. (2016). Guidelines for Conducting Mixed-methods Research: An Extension and Illustration. *Journal of the Association for Information Systems, 17*(7), 435–495.
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustus*. Tartu Ülikool

Lisa 1. Ülevaade laste vanuste esinemisest valimis

		1 a	2 a	3 a	4 a	5 a	6 a	7 a
Kreeka	lapsevanem	0	0	0	26	56	26	0
	lasteasutuse töötaja	0	0	1	13	14	12	0
Horvaatia	lapsevanem	8	8	35	19	17	36	4
	lasteasutuse töötaja	7	9	26	27	31	31	12
Eesti	lapsevanem	2	13	15	15	16	16	5
	lasteasutuse töötaja	3	5	10	8	7	7	6
Läti	lapsevanem	2	12	13	8	15	18	2
	lasteasutuse töötaja	6	10	13	12	14	10	7
Portugal	lapsevanem	4	5	14	28	29	13	0
	lasteasutuse töötaja	3	3	18	25	25	20	0

**Lisa 2. Rahvusvahelise Erasmus+ projekti “*Quality – 3C Child (cheerful, courageous, creative child)*?” koostööpartnerite poolt välja töötatud ankeet
(eesti keelne)**

LASTEAIA ÕPPE- JA KASVATUSPROTSESSI KVALITEEDI KÜSIMUSTIK

Hea lapsevanem ! Hea lasteaiaõpetaja!

Palume Teil täita see küsimustik lasteaia õppe- ja kasvatusprotsessi kvaliteediküsimustik.

Küsimustikaga soovime saada infot selle kohta, mida Teie väärtustate lasteaia õppe- ja kasvatusprotsessis. Küsimutiku täitmine on anonüümne. Saadud andmeid kasutatakse valdavalt Erasmus+ koostööprojektis “*Quality – 3C Child (cheerful, courageous, creative child)*?” (Kvaliteet – julge, rõõmus, loov laps?).

1. Kas olete

- Lapsevanem
- Lasteaiaõpetaja
- Muu töötaja (palun täpsustage) _____

2a. Lapsevanematele – Kui vana on Teie lasteaias käiv laps (lapsed)?

- 1-aastane
- 2-aastane
- 3-aastane
- 4-aastane
- 5-aastane
- 6-aastane
- 7-aastane

2b. Õpetajatele – Millises vanuses lastega Te töötate? _____

3. Palun kirjeldage oma sõnadega, milline on hea lasteaed.

4. Järgnevalt on esitatud 12 kvaliteedi tunnust. Palun hinnake kui tähtsad on need lasteaia kvaliteedi määramiseks, st. näitavad, kas lasteaed on hea (või ei ole hea). Mõelge üldiselt, mitte konkreetselt enda lasteaeda, kus töötate või kus teie laps käib. Palun hinnake igat tunnust skaalal 1 kuni 5, 1 tähendab „pole üldse tähtis“ ja 5: „väga tähtis“.

1. Õppekava (õppimise ja õpetamise plaan)	<i>1-----2-----3-----4-----5</i>
2. Õppematerjalid	<i>1-----2-----3-----4-----5</i>
3. Füüsiline õpikeskkond	<i>1-----2-----3-----4-----5</i>
4. Õpetajate kvalifikatsioon ja oskused	<i>1-----2-----3-----4-----5</i>
5. Laste teadmised	<i>1-----2-----3-----4-----5</i>
6. Laste oskused	<i>1-----2-----3-----4-----5</i>
7. Laste tööd	<i>1-----2-----3-----4-----5</i>
8. Laste käitumine	<i>1-----2-----3-----4-----5</i>
9. Laste algatus/ initsiatiiv (laste osalus eesmärgistamisel, planeerimisel, tagasisidestamisel)	<i>1-----2-----3-----4-----5</i>
10. Laste kaasahaaratus (kui aktiivselt nad osalevad erinevates, nii õpetaja kui nende endi poolt algatatud tegevustes)	<i>1-----2-----3-----4-----5</i>
11. Laste motivatsioon ja rõõm	<i>1-----2-----3-----4-----5</i>
12. Suhted ja suhtlemine (töötajate ja laste, laste endi, õpetajate ja lapsevanemate vahel jne.)	<i>1-----2-----3-----4-----5</i>

5. Siia võite lisada tunnuseid, mis kirjeldavad lasteaia kvaliteeti ja mida ülalpool ei mainitud.

6. Millised tunnused mõjutavad Teie arvates kõige enam õppeprotsessi kvaliteeti?

7. Kui tähtis on Teie arvates laste osalemine alushariduses? Palun hinnake skaalal 1 kuni 5, milles 1 tähendab “ei ole tähtis” ja 5: “väga tähtis”

1-----2-----3-----4-----5

Tänan teid Teie aja ja koostöö eest!

Lisa 3. Kvalitatiivse andmeanalüüsi kodeerimine

Tabel 1. Kodeerimisskeem ankeetide avatud küsimuste deduktiivseks analüüsimiseks (koostatud Laevers, 1995, 2004 uurimuste põhjal).

	Kategooriad	Kategooriate põhimõisted	Näited
S I S E N D	1. õppekava	Väljendab õppimise ja õpetamise plaani ehk dokumenti, millest lähtuvalt viiakse läbi õppetegevusi.	<i>“Õpetajad töötavad vastavalt kirjalikule plaanile ja programmile.” - 5122</i>
	2. õppematerjalid	Väljendab erinevaid materjale, mida kasutavad õpetajad, et viia läbi õppetegevusi.	<i>“Kaasaegsed vahendid ja õppematerjalid, vastavalt sellele ajale, milles me elame.” - 5107</i>
	3. füüsiline keskkond	Väljendab keskkonda, kus lapsed igapäevaselt lasteasutuses viibivad, näiteks maja, õueala, rühmaruum jne.	<i>“Kus on mänguväljak; hoonete kena disain (värvus), mis tehtud sobivalt laste vanusele ja vastavalt nende vajadustele.” - 5115</i>
	4. õpetajate kvalifikatsioon ja oskused	Väljendab õpetaja rolli laste õpetamisel, õpetaja haridustaset, lastealaseid teadmisi ja oskusi õppetegevuse läbiviimiseks.	<i>“Lahked, kombekad ja hästi haritud õpetajad.” - 124</i>
V Ä L J U N D	5. laste teadmised	Väljendab laste akadeemilisi teadmisi.	<i>“Pakkuma neile põhiteadmisi sujuvaks üleminekuks algharidusele.” - 179</i> <i>“Kus laps on valmis 1. klassi seatud nõuetele - saab lugeda, kirjutada, saab lugeda kuni 20 ja tagasi jne.” - 327</i>
	6. laste oskused	Väljendab laste praktilisi oskusi.	<i>“Igapäevaselt vajalike oskuste omandamine, ka head tööharjumused” - 518</i>
	7. laste tööd	Lasteasutuses tehtud laste tööd, mis väljendavad laste oskusi. Nt töölehed, kunstitööd (nt pildid jne).	<i>“Laps õppis uue laulu.” - 246</i>
	8. laste käitumine	Väljendab laste käitumist, oskusi oma käitumist reguleerida..???	<i>“Lasteaed õpetab lapsi olema sotsiaalsed...” - 190</i> <i>“Laps suudab hoida oma tähelepanu, kannatlikkust.” - 305</i>

P R O T S E S S	9. laste algatus/ initsiatiiv	Väljendab laste osalemist õppetegevuse koostamisel, nt eesmärgistamisel, planeerimisel, tagasisidestamisel.	<i>“Lastel on ka õigus mõjutada õppetööd.” - 567</i>
	10. laste kaasahaaratus	Väljendab kui aktiivselt lapsed osalevad erinevates, nii õpetaja kui nende endi poolt algatatud tegevustes	<i>“Laste aktiivne osalemine ülesannete täitmisel.” - 109</i>
	11. laste motivatsioon ja rõõm	Väljendab, mil määral on lapses rahulolu, nt kuidas õpikeskkond aitab lapsel tunda end justkui kodus, olla tema ise, täita lapse emotsionaalseid vajadusi (tähelepanu, tunnustamise vajadus jne).	<i>“Õnnelik ja rahulolev laps, kellele meeldib lasteaeda minna.” - 252</i>
	12. suhted ja suhtlemine	Väljendab erinevaid suhteid ja suhtlemist erinevate sihtgruppide vahel, nt töötajate ja laste, laste endi, õpetajate ja lapsevanemate vahel.	<i>“Head suhted õpetaja ja laste vahel, nende vastastikune usaldus, et lapsed saaksid end turvaliselt tunda justkui kodus.” - 113</i>

Tabel 2. Kvalitatiivse andmeanalüüsi teel valminud koodisüsteem.

	Üldkategooria	Alakategooriad			
S I S E N D	õppekava	paindlik õppekava			
		õppekava väline teg.			
		struktureeritud õppekava			
		innovatiivne õppekava			
	õppematerjalid				
	füüsiline keskkond	laiendatud õpikeskkond	õppekäigud jne		
		toitumine			
		turvalisus			
		puhtus			
	lasteasutuse töötajad	õpetajate kvalifikatsioon ja oskused	õppemeetodid		
			käitumise juhtimine		
			õpetaja initsiatiiv		
			hea õpetaja		
		motiveeritud töötajad	armastus töö vastu		
juhtkond					
* riiklikud dokumendid	KOV/riiklik rahastamine/toetus				
	* vaimne keskkond	sõbralik keskkond			
		arendav keskkond			
V Ä L J U N D	laste teadmised				
	laste oskused				
	laste tööd				
	laste käitumine				
	* koolivalmidus				

P R O T S E S S	laste algatus/ initsiatiiv			
	laste kaasahaaratus			
	laste motivatsioon ja rõõm	loovus		
		mäng		
	suhted ja suhtlemine	koostöö		
		kodu ja kogukond	kodu	
			kogukond	asutuse maine
	* lapsest lähtuv	individualiseerimine	lapse arengu hindamine	
		kaasamine		
	* pedagoogiline töö	hariduse ja hoiu integr.		

Lisa 4. Kvantitatiivse andmeanalüüsi tulemusi kujutavad tabelid

Tabel 1. Kreeka lapsevanemate (N=105) ja lasteasutuse töötajate (N=15) hinnangute võrdlus Mann-Whitney U võrdlustesti näitel

Kreeka	Lapsevanemad %	Lasteasutuse töötajad %	p	U-statistik
SISEND	84,8	85	,494	703,0
1. õppekava	75,3	80	,293	665,5
2. õppematerjalid	81	73,3	,811	760,0
3. füüsiline keskkond	88,5	93,4	,796	761,5
4. õpetaja kvalifikatsioon ja oskused	94,3	93,3	,392	720,5
VÄLJUND	71,9	73,3	,905	772,5
5. laste teadmised	<u>64,8</u>	<u>66,7</u>	,803	757,5
6. laste oskused	65,7	73,3	,419	690,0
7. laste tööd	69,6	80	,734	747,0
8. laste käitumine	87,7	73,4	,176	639,0
PROTSESS	91	91,7	,526	714,5
9. laste algatus	85,8	86,7	,813	762,0
10. laste kaasahaartus	90,4	93,3	,711	752,5
11. laste motivatsioon ja rõõm	94,3	93,3	,355	713,5
12. suhted ja suhtlemine	93,4	93,4	,873	775,0

Märkus. p - olulisustõenäosus, allajoonitud – madalaim näitaja, **paks kiri** – kõrgeim näitaja

Tabel 2. Horvaatia lapsevanemate (N=100) ja lasteasutuse töötajate (N=56) hinnangute võrdlus Mann-Whitney U võrdlustesti näitel

Horvaatia	Lapsevanemad %	Lasteasutuse töötajad %	p	U-statistik
SISEND	81,8	91,1	,000	1799,5
1. õppekava	85	87,5	,875	2761,5
2. õppematerjalid	77	91,1	,005	2112,5
3. füüsiline keskkond	67	92,9	,000	1286,5
4. õpetaja kvalifikatsioon ja oskused	98	92,9	,489	2677,0
VÄLJUND	67,5	71,4	,388	2568,5
5. laste teadmised	<u>57</u>	69,8	,318	2541,0
6. laste oskused	64	<u>69,6</u>	,455	2607,0
7. laste tööd	67	73,2	,363	2566,5
8. laste käitumine	82	82,1	,992	2797,5
PROTSESS	91,5	89,7	,28	2518,5
9. laste algatus	85	85,7	,218	2496,0
10. laste kaasahaartus	91	87,5	,293	2544,5
11. laste motivatsioon ja rõõm	94	92,8	,600	2708,0
12. suhted ja suhtlemine	96	92,8	,305	2632

Märkus. p - olulisustõenäosus, ** - $p < 0,01$, allajoonitud – madalaim näitaja, **paks kiri** – kõrgeim näitaja

Tabel 3. Eesti lapsevanemate (N=72) ja lasteasutuse töötajate (N=19) hinnangute võrdlus Mann-Whitney U võrdlustesti näitel

Eesti	Lapsevanemad %	Lasteasutuse töötajad %	p	U-statistik
SISEND	86,8	81,6	,870	667,5
1. õppekava	<u>80,6</u>	68,5	,070	510,5
2. õppematerjalid	83,3	73,7	,817	662,0
3. füüsiline keskkond	86,1	89,5	,077	520,5
4. õpetaja kvalifikatsioon ja oskused	97,2	94,8	,217	593,0
VÄLJUND	83,7	59,2	,001	359,5
5. laste teadmised	80,7	52,6	,005	413,0
6. laste oskused	81,9	<u>47,4</u>	,004	404,0
7. laste tööd	84,7	57,9	,007	431,0
8. laste käitumine	87,5	79	,033	487,0
PROTSESS	93,8	89,5	,383	598,0
9. laste algatus	83,3	84,2	,742	653,0
10. laste kaasahaartus	95,8	89,5	,662	645,5
11. laste motivatsioon ja rõõm	98,6	89,4	,378	627,5
12. suhted ja suhtlemine	97,2	94,7	,031	545,5

Märkus. p - olulisustõenäosus, allajoonitud – madalaim näitaja, **paks kiri** – kõrgeim näitaja

Tabel 4. Läti lapsevanemate (N=63) ja lasteasutuse töötajate (N=28) hinnangute võrdlus Mann-Whitney U võrdlustesti näitel

Läti	Lapsevanemad %	Lasteasutuse töötajad %	p	U-statistik
SISEND	91,7	97,3	,011	598,0
1. õppekava	87,3	89,3	,496	814,0
2. õppematerjalid	85,7	100	,029	666,0
3. füüsiline keskkond	98,4	100	,097	729,0
4. õpetaja kvalifikatsioon ja oskused	95,3	100	,014	714,0
VÄLJUND	83,3	84,8	,576	818,0
5. laste teadmised	<u>81</u>	<u>82,1</u>	,623	829,0
6. laste oskused	82,5	92,9	,105	712,0
7. laste tööd	84,2	<u>82,1</u>	,511	811,5
8. laste käitumine	85,7	<u>82,1</u>	,800	855,0
PROTSESS	93,3	98,2	,049	666,5
9. laste algatus	95,2	100	,163	744,0
10. laste kaasahaartus	92	92,8	,233	763,0
11. laste motivatsioon ja rõõm	90,5	100	,190	772,0
12. suhted ja suhtlemine	95,3	100	,077	746,0

Märkus. p - olulisustõenäosus, * - $p < 0,05$, allajoonitud – madalaim näitaja, **paks kiri** – kõrgeim näitaja

Tabel 5. Portugali lapsevanemate (N=88) ja lasteasutuse töötajate (N=29) hinnangute võrdlus Mann-Whitney U võrdlustesti näitel

Portugal	Lapsevanemad %	Lasteasutuse töötajad %	p	U-statistik
SISEND	92,3	92,2	,742	1225,0
1. õppekava	86,4	89,7	,601	1201,0
2. õppematerjalid	92	93,1	,854	1250,0
3. füüsiline keskkond	93,2	89,7	,216	1102,5
4. õpetaja kvalifikatsioon ja oskused	97,7	96,6	,211	1158,0
VÄLJUND	79,3	89,7	,330	1124,5
5. laste teadmised	75	93,1	,277	1116,0
6. laste oskused	78,4	89,7	,539	1186,0
7. laste tööd	<u>72,7</u>	<u>82,8</u>	,528	1182,0
8. laste käitumine	90,9	93,1	,757	1232,0
PROTSESS	98	95,7	,320	1128,0
9. laste algatus	95,5	93,1	,658	1214,5
10. laste kaasahaartus	97,7	96,6	,297	1137,0
11. laste motivatsioon ja rõõm	100	96,6	,020	1050,0
12. suhted ja suhtlemine	98,9	96,6	,116	1110,0

Märkus. p - olulisustõenäosus, allajoonitud – madalaim näitaja, **paks kiri** – kõrgeim näitaja

Lisa 5. Kvalitatiivse andmeanalüüsi tulemusi kujutavad tabelid

Joonis 1. Kreeka lapsevanemad ja lasteasutuse töötajad

Lapsevanem	Lasteasutuse töötaja
1. sisend ■ 1.1 õppekava ■ 1.2 õppematerjalid ■ 1.3 füüsiline keskkond ■ 1.4 lasteasutuse töötaja ■ 1.5 riikliku tasandi dokumendid ■ 1.6 vaimne keskkond ■ 2. väljund ■ 2.1 laste teadmised ■ 2.2 laste oskused ■ 2.3 laste tööd ■ 2.4 laste käitumine ■ 2.5 koolivalmidus ■ 3. protsess ■ 3.1 laste algatus ■ 3.2 laste kaasahaaratus ■ 3.3 laste motivatsioon ja rõõm ■ 3.4 suhted ja suhtlemine ■ 3.5 lapsest lähtuv ■ 3.6 pedagoogiline töö ■	1. sisend ■ 1.1 õppekava ■ 1.2 õppematerjalid ■ 1.3 füüsiline keskkond ■ 1.4 lasteasutuse töötaja ■ 1.5 riikliku tasandi dokumendid ■ 1.6 vaimne keskkond ■ 2. väljund ■ 2.1 laste teadmised ■ 2.2 laste oskused ■ 2.3 laste tööd ■ 2.4 laste käitumine ■ 2.5 koolivalmidus ■ 3. protsess ■ 3.1 laste algatus ■ 3.2 laste kaasahaaratus ■ 3.3 laste motivatsioon ja rõõm ■ 3.4 suhted ja suhtlemine ■ 3.5 lapsest lähtuv ■ 3.6 pedagoogiline töö ■

Joonis 2. Horvaatia lapsevanemad ja lasteasutuse töötajad

Lapsevanem	Lasteasutuse töötaja
1. sisend ■ 1.1 õppekava ■ 1.2 õppematerjalid ■ 1.3 füüsiline keskkond ■ 1.4 lasteasutuse töötaja ■ 1.5 riikliku tasandi dokumendid ■ 1.6 vaimne keskkond ■ 2. väljund ■ 2.1 laste teadmised ■ 2.2 laste oskused ■ 2.3 laste tööd ■ 2.4 laste käitumine ■ 2.5 koolivalmidus ■ 3. protsess ■ 3.1 laste algatus ■ 3.2 laste kaasahaaratus ■ 3.3 laste motivatsioon ja rõõm ■ 3.4 suhted ja suhtlemine ■ 3.5 lapsest lähtuv ■ 3.6 pedagoogiline töö ■	1. sisend ■ 1.1 õppekava ■ 1.2 õppematerjalid ■ 1.3 füüsiline keskkond ■ 1.4 lasteasutuse töötaja ■ 1.5 riikliku tasandi dokumendid ■ 1.6 vaimne keskkond ■ 2. väljund ■ 2.1 laste teadmised ■ 2.2 laste oskused ■ 2.3 laste tööd ■ 2.4 laste käitumine ■ 2.5 koolivalmidus ■ 3. protsess ■ 3.1 laste algatus ■ 3.2 laste kaasahaaratus ■ 3.3 laste motivatsioon ja rõõm ■ 3.4 suhted ja suhtlemine ■ 3.5 lapsest lähtuv ■ 3.6 pedagoogiline töö ■

Joonis 3. Eesti lapsevanemad ja lasteasutuse töötajad

Lapsevanem	Lasteasutuse töötaja
1. sisend ■ 1.1 õppekava ■ 1.2 õppematerjalid ■ 1.3 füüsiline keskkond ■ 1.4 lasteasutuse töötaja ■ 1.5 riikliku tasandi dokumendid ■ 1.6 vaimne keskkond ■ 2. väljund ■ 2.1 laste teadmised ■ 2.2 laste oskused ■ 2.3 laste tööd ■ 2.4 laste käitumine ■ 2.5 koolivalmidus ■ 3. protsess ■ 3.1 laste algatus ■ 3.2 laste kaasahaaratus ■ 3.3 laste motivatsioon ja rõõm ■ 3.4 suhted ja suhtlemine ■ 3.5 lapsest lähtuv ■ 3.6 pedagoogiline töö ■	1. sisend ■ 1.1 õppekava ■ 1.2 õppematerjalid ■ 1.3 füüsiline keskkond ■ 1.4 lasteasutuse töötaja ■ 1.5 riikliku tasandi dokumendid ■ 1.6 vaimne keskkond ■ 2. väljund ■ 2.1 laste teadmised ■ 2.2 laste oskused ■ 2.3 laste tööd ■ 2.4 laste käitumine ■ 2.5 koolivalmidus ■ 3. protsess ■ 3.1 laste algatus ■ 3.2 laste kaasahaaratus ■ 3.3 laste motivatsioon ja rõõm ■ 3.4 suhted ja suhtlemine ■ 3.5 lapsest lähtuv ■ 3.6 pedagoogiline töö ■

Joonis 4. Läti lapsevanemad ja lasteasutuse töötajad

Lapsevanem	Lasteasutuse töötaja
1. sisend ■	1. sisend ■
1.1 õppekava ■	1.1 õppekava ■
1.2 õppematerjalid ■	1.2 õppematerjalid ■
1.3 füüsiline keskkond ■	1.3 füüsiline keskkond ■
1.4 lasteasutuse töötaja ■	1.4 lasteasutuse töötaja ■
1.5 riikliku tasandi dokumendid	1.5 riikliku tasandi dokumendid
1.6 vaimne keskkond ■	1.6 vaimne keskkond ■
2. väljund ■	2. väljund ■
2.1 laste teadmised ■	2.1 laste teadmised ■
2.2 laste oskused ■	2.2 laste oskused ■
2.3 laste tööd ■	2.3 laste tööd ■
2.4 laste käitumine ■	2.4 laste käitumine ■
2.5 koolivalmidus ■	2.5 koolivalmidus ■
3. protsess ■	3. protsess ■
3.1 laste algatus ■	3.1 laste algatus ■
3.2 laste kaasahaaratus ■	3.2 laste kaasahaaratus ■
3.3 laste motivatsioon ja rõõm ■	3.3 laste motivatsioon ja rõõm ■
3.4 suhted ja suhtlemine ■	3.4 suhted ja suhtlemine ■
3.5 lapsest lähtuv ■	3.5 lapsest lähtuv ■
3.6 pedagoogiline töö	3.6 pedagoogiline töö

Joonis 5. Portugali lapsevanemad ja lasteasutuse töötajad

Lapsevanem	Lasteasutuse töötaja
1. sisend ■ 1.1 õppekava ▪ 1.2 õppematerjalid ▪ 1.3 füüsiline keskkond ■ 1.4 lasteasutuse töötaja ■ 1.5 riikliku tasandi dokumendid ▪ 1.6 vaimne keskkond ■ 2. väljund ▪ 2.1 laste teadmised ■ 2.2 laste oskused ▪ 2.3 laste tööd ▪ 2.4 laste käitumine ▪ 2.5 koolivalmidus ▪ 3. protsess ■ 3.1 laste algatus ▪ 3.2 laste kaasahaaratus ▪ 3.3 laste motivatsioon ja rõõm ■ 3.4 suhted ja suhtlemine ■ 3.5 lapsest lähtuv ▪ 3.6 pedagoogiline töö ▪	1. sisend ■ 1.1 õppekava ▪ 1.2 õppematerjalid ▪ 1.3 füüsiline keskkond ■ 1.4 lasteasutuse töötaja ■ 1.5 riikliku tasandi dokumendid ▪ 1.6 vaimne keskkond ■ 2. väljund ▪ 2.1 laste teadmised ▪ 2.2 laste oskused ▪ 2.3 laste tööd ▪ 2.4 laste käitumine ▪ 2.5 koolivalmidus ▪ 3. protsess ■ 3.1 laste algatus ▪ 3.2 laste kaasahaaratus ▪ 3.3 laste motivatsioon ja rõõm ■ 3.4 suhted ja suhtlemine ■ 3.5 lapsest lähtuv ▪ 3.6 pedagoogiline töö ▪

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Birgit Pung (25.03.1992)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose “Lapsevanemate ja lasteasutuste töötajate hinnangud lasteasutuse kvaliteedile Euroopa Liidu viie liikmesriigi näitel”, mille juhendaja on Maria Jürimäe,
 - 1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus,

28.05.2018